

A Sopronyi magyar kir.

állami Főreáliskola

II-ik ÉVI

ÉRTESÍTŐJE

1876|7.

Szerkeszté

SALAMIN LEO,

kir. igazgató.

SOPRONY,

NYOMATOTT REICHARD ADOLFNÁL.

1877.

TARTALOM.

	lap.
I. Természettan az ó korban. Molnár József.	1.
II. Tanodai értesítések	
1) történeti közlések	10.
2) a tanári kar	14.
3) nevezetesebb rendeletek	16.
III. Az 1876/7 évi tanterv	18.
IV. Jótékonyági rovat	
a) főreáliskolai segélyegylet	34.
b) ösztöndijasok	35.
c) iskolai takarékpénztár	36.
d) „Deák Ferenc“ ösztöndíj alap	36.
V. Érettségi vizsgálat	38.
VI. Ipariskola	38.
VII. Tanszer-gyűjtemények szaporítása	40.
VIII. A jövő tanév kezdetéről	41.
IX. A tanulók érdemsorozata	43.
X. Közlemények a vegytani laboratóriumról	55
XI. Statistikai táblázatok	56.

II. Természettan az ó korban.

Kettős célt tartottam szem előtt, midőn a következő rövidke kis cikk megírásához illetőleg a nevezetesebb íróknál található, s ide vágó történelmi adatok összefoglalásához fogtam; s e kettős cél egyzersmind kitűzte számomra az utat is, melyen haladnom kellett, hogy annak megfeleljek.

Egyik szándékom volt u. is, hogy távozó tanulóimnak egy kis út-
ravalót adjak abból, amivel két éven át közösen táplálkoztunk; a
másik pedig hogy egy kis szünidői szórakozásul nyujtsak valamit
azoknak is kiknek e tekintetben is e tanodán jövőre bővebben kijut
osztályrészők.

* * *

A természettan — mint már neve is mutatja — oly tudomány,
mely egyrészt a természet színpadán előforduló tünemények fejtege-
tésével foglalkozik; vagyis fürkészi, kutatja észleletek útján a tüne-
mények okát; másrészt az ok és okozat közt a mérv szerinti viszo-
nyokat nyomozza, hogy feladatához képest a természeti törvényeket
megállapítsa.

E szerint a természettan lényeges s főfő tárgyát teszik: a t ü-
n e m é n y e k és ezek t ö r v é n y e i. Vagyis először kell, hogy
lássuk, észleljük, mérjük magát a tüneményt különféle körülmények
között és csak azután — az észlelés követte tapasztalás útján —
állapíthatjuk meg az illető törvényt. Ebben a rendben kutatja és al-
kotja a jelenkori természettudomány az erők és tünemények tör-
vényeit.

Tekintsük azonban e tudomány bölcső-korát; itt egészen más
móddal találkozunk. A régiek ugyanis a helyett, hogy a tapasza-
lásra építették volna természettani tudományukat, egészen másként
cselekedtek; ők t. i. elméletek útján akartak az isten, az őslény, a
világ keletkezésének stb. tudomására jutni.

Hogy ily uton és módon fáradozásaikat és törekvéseiket a várt
siker nem koronázta, sőt ellenkezőleg sokszor a céltől, melyet elér-
ni iparkodtak, mindinkább távoztak, épen nem csodálkozhatunk, ha
meggondoljuk, hogy bölcselkedéseik és okoskodásaik a mindennapi

tapasztalástól gyakran a legfeltűnőbbben eltértek, és nem ritkán egymás közt is a legeltérőbb és legellenkezőbb nézetek és mesés vélemények tömkelegébe bonyolódtak.

Miután tehát a természettan egyik fő tárgyát — mint említve volt — a tünemények teszik, minthogy pedig ezek nem egyebek, mint egyszerű kifolyásai, okozottjai, szüleményei közös anyjuknak, a nagy természetnek; tehát kell, hogy egykoruak is legyenek vele. De az ember, ki szintén, mintegy a szép természet tényezője, lakója, sőt mondhatnók annak fiatalabb testvére, annak szüleményei iránt közönyös nem lehetett; nem, mert vele közvetlen érintkezésben volt és van. Kell tehát, hogy azokat észrevette, szemlélte, bámulta már a késő őskorban is, de nem észlelte. Mert nem látja-e, nem bámulja-e a csecsemő is az elébe tartott játékszert? Nem látja-e, nem érzie-e anyja mosolyát, enyelgéseit? — de észleli-e is azokat, van-e öntudata azokról?!

Ilyenek lehettek az ős hajdan-kornak a természetről ismeretei is: rejtélyesek, homályba burkoltak S jóllehet a legrégibb népek között — hiteles följegyzések alapján — a hinduk, aegyptomiak, babyloniak, chaldeaiak, chinaiak és phoeniciaiak erőműtani, csillagászati ismereteikről nevezetesen valának, mégis megelégedtek azzal, hogy élvezték a természet gazdag adományait, felhasználták erőit, a nélkül, hogy az okokat közelebbről fürkésztek volna.

A csillagos ég, a hajdan korban is, oly édesen mosolygott le kis testvére — a földre; akkor is épen úgy csillogtak a sötét éj milliard szemei, mint jelenleg. Lehetetlen tehát, hogy az ember, a szépnek, a magasztosnak majdnem bálványozója — különösen a még fiatal hévtől duzzadozó hajdan korban — ne vonzódott ne emelkedett volna a fölötte elterülő s reája lemosolygó csillagos égre.

Igen, ő nagyon is gyakran emelkedett, tekintett az ég boltozatára. Sőt bátran elmondhatjuk, miszerint az előbb elsorolt népek tudományos kutatásaik és törekvéseiknek egyik legkiválóbb részét, csakis a csillagos ég tette. Ez volt óra és idő-mutatójuk éji pásztorkodásaikban, vadászataikban és vándorlásaikban.

Lássuk azonban most őket külön-külön.

A hinduk csillagászati tudományáról kezeskednek a tőlük fennmaradt s úgynevezett: „szent sanskrit“-nyelven írt műveik; melyeket azonban sokan a kellő értéken igen is túl becsülnék, mert azokban tudományosságuknak valaminek nagyobb szerű nyomaira nem igen akadhatni.

Tudományos előhaladásukban akadályozva voltak ők leginkább

azon körülmény által, hogy a tüneményeknek nem tudták más okát adni, mint azt, mi őseik hagyományában foglaltatott. — A hindu bra-minok több millió évről képesek csillagászati jegyzeteket felmutatni, de Laplace után tudjuk, hogy ezek mind visszaszámlált korszakok, s legfeljebb 800 évesek lehetnek.

Megjegyzésre méltó még, hogy ők voltak a rongy-papir készítésének is feltalálói, nem különben egy a Ptolomaeusétól egészen különböző éggömbnek.

Az a e g y p t o m i a k n a k, mint a termékeny Nilus vidékén lakóknak, elkerülhetlen szükségök volt az időszámításra, s így a csillagászatra, de egyszersmind a földmérésre is. A talajnak kövérsége és termékenysége könnyű szerrel jutatta ugyan őket az évenkénti bő aratáshoz, mindazáltal, hogy várt reményökben ne csalatkozzanak, szükségök volt vetéseiket a Nilus évszaki áradásai és kiöntései ellen biztosítani; tehát szükségök volt előbb némi ismeretet szerezniök az évszakok változásairól, az idő felosztásáról, szóval a csillagászatról, s mint mondtam a földmérésről is. Mi az utóbbit illeti, tanúskodnak a Nilus vízmérői, ama számos csatornák, melyek Sienében, Memphisben s a folyam mentében fekvő helyeken voltak láthatók. Vannak, kik a „chemia“ nevezetet is Aegyptom régibb „Chemi“ nevétől származtatják.

Mennyire haladtak azonban az aegyptomiak a csillagászat és a természettudományokban, teljes biztossággal meghatározni nem lehet.

Az bizonyos, hogy tudomásuk volt a földteke, napóra, az időnek hetekrei felosztása, a nap és hold-fogyatkozások, az üstökös csillagok rendetlenjárásáról. A holdat aetheri földnek, az állócsillagokat égő fáklyáknak tartották. Pontosán tudták — távcső hiánya mellett is — hogy a tejút roppant sokaságú csillagok összegéből áll. Világhírű pyramisai oldalai pontosan a világ négy égtájéka felé voltak irányozva. Dsemshid Persepolis alapját azon napon tetette le, melyen a nap a kos-jegybe lépett.

Megemlítésre méltó még az aegyptomiak időszámítása, mire ők az úgynevezett: „szent évet“ használták; ez 365 napból állott. De hamar észrevették, hogy hiba van a számításban; mert ha a szent év kezdetével összeesett a Sirius — melyet ők „Sotis“-nak is neveztek — kelte, akkor az a másik szent év kezdetével már hat 6 órával később kelt. Eme számítás szerint tehát minden 4 szent év után a Sirius-féle év egy egész nappal később kezdődött. Miből kitetszik, hogy az aegyptomiak Kr. e. már több év századon át foglalkoztak csillagászati észleletekkel. Szóval Aegyptom — mint azt részint művészeti maradványai, részint pedig és különösen, a tudományuk gya-

rapítására ide sereglt legregibb görög tudósok összhangzó állításai bizonyítják — a tudományos művelődés és fejlődés bölcsőjéül tekintethető.

Nem megvetendő nyomokra akadunk a tudományosság, de különösen a csillagászat terén a c h i n a i k n á l i s ; sőt többen a tudósok közül nekik tulajdonítják a két legregibb csillagászati adatot. Ezek egyikét Montucla Kr. e. 2460-ik évre teszi, midőn t. i. az égen öt bolygó volt egymás mellett szemlélhető. A másik napfogyatkozásról szól, mi 2155 évvel történt Kr. e. E két adat teljes biztosságáról azonban kezeskedni nem igen lehet. Van azonban még egy harmadik is, mely a napálláskori árnyéknak Loyang (jelenleg: Hono-Fu) városában történt méréséről szól; s azt bizonyítja, hogy a chinaiak már 1100 évvel Kr. e. csillagászati észleletekkel foglalkoztak.

Jártasak voltak ők a tudományok más ágaiban is, miről tanúskodik az ő ugynevezett: „Encyclopaedia“-jok; melyet Kan-hi alatt 1680-ban kezdettek írni, a múlt században végezték be, s mintegy 6109 kötetből áll.

Ebbe jegyezték ők fel a tudományok minden ágáni előhaladásukat; együtt van itt: csillagászat, zene, naptár, súly, mérték, hadászat, törvény stb. Ebben láthatni, hogy ők már a legregibb időktől ismeretével bírtak a delejtűnek. Arago munkája szerint, ismerték az artézi kutakat. Ügyesek voltak a porcellán-edény készítésében; még a könyvnyomtatás mesterségéről is vannak jegyzeteik. Szóval a tudományok majdnem minden ágán bírtak némi ismerettel.

A c h a l d e u s o k a t néhányan a csillagászat legelső ápolói közé számítják, s észleleteiket 2000 évre teszik Kr. e.; mások ellenben ezt kétségbe vonják. Annyi bizonyos, hogy ők a csillagászattal jó korán foglalkoztak. Nagy befolyással volt rájuk e tekintetben a „csillagjóslat“, mit különösen a papi kaszt tett sajátjává, mely kaszt, rejtélyessége és tudománya által nagy tekintélyre vergődött.

Az arab Albategnio szerint a chaldaeusok az évet 365 nap, 6 óra, 11 percre osztották; ezt azonban sem Hypparch sem Ptolomaeus jegyzeteiben nem találjuk megemlítve.

Herodot állítása szerint, egy délvonalat is huztak a földön, s így már a napórát is kellett ismerniök. A nap és holdfogyatkozásokat azonban nem valának képesek megfejtetni, miután sem a geometriában sem a trigonometriában nem voltak jártasak; ezek nélkül pedig a csillagászatban előhaladni nem lehet.

A z s i d ó k a t sem szabad az ó-kor tudományos népei közül egészen kifelejtenünk; bírnak ők is, mint más népek, egyes jegyzetekkel. Így, említés tétetik Jób könyvének 9-ik részében, 7—9 versében a göncölszekérről, a fiastyúkról és a kaszásról.

De a husvéti ünnepek meghatározásánál is volt kétségkívül szükségök a csillagászatra.

Egyébiránt mind ezek, mind pedig az ó-kor többi népeinek csillagászati adatai csak annyiban érdeemesek, hogy ők a hold és nap-fogyatkozásokat, az üstökösöket és más rendkívüli tűneményeket szorgalmasan feljegyezték, azokból a később bekövetkezőkre következtetéseket vonandók; ámbár ebbeli célukat aligha voltak képesek elérni.

Megemlíthetők még a p h o e n i c i a i a k és más, Afrika éjszaki partjain lakó s hajózó népek, kik szintén — a mennyiben tengeri utjaikon szükségök volt — foglalkoztak a csillagászáttal; de ebbeli tudományuk, csak a hajókázás előbbre haladtával, emelkedett kissé magasabb fokra.

Új korszakot nyitottak meg a hajdan népei közt a g ö r ö g ö k. Nálók szembetűnő a mértani irány; s tudományosságuk virágzó kora leginkább a Kr. előtti 594—336. évekbe esik.

Fejlődésük és előhaladásuk tekintetében nagyon sokat köszönhetnek az aegyptomiaknak, kiknek, a tudományok terén, egyedüli jogos utódaikul tekinthetők.

Műveltségök magasabb fokáról, számtalan hátra hagyott műveik nem csak hogy fényes bizonytságot tesznek, hanem egyszersmind, mintegy Ariadne-fonala gyanánt is szolgálnak nekünk, a régi ős-hajdankor mesés hagyományok tömkelegéből ki, ama felhőtlen tiszta láthatárra, honnan már a — magát mindinkább terjedelmesebbé és szétágazóbbá kinövő — tudomány utjain, bátrabban és biztosabban haladhatunk előre.

A nevek egész lajstromát adhatnók itt, kik részint a természet-tanban, részint a csillagászatban, és a tudományok más és más ágai-ban lettek nevezetessekké és örökre emlékezetesekké; de itt — a rövidség okáért — csak a leghíresebbekre szorítkozunk. Ilyenek voltak: Thales, Pythagoras, Anaximenes-Anaximandernek tanítványa, Plato, Aristoteles, Euclides, Apollonius Pergaeus, Archimedes, Hyp-parch és számtalan mások.

A mi a férfiakat külön illeti, lássuk legelőször:

Thalest (610 Kr. e.) az ioni iskola alapítóját. Első volt, ki a világ eredetét kutatván, azt nem a mesék országában, hanem a vízben hitte föllelhetőnek. Állítása szerint a dolgok ős oka a víz lenne; mely ha megsűrűsödik föld, ha meghigul léggé változik. Ily módon származtatta földünket is; sőt a vizet — mint mindennek fő-okát — istennek nevezte.

Csillagászati tudományát illetőleg azt állítják róla, hogy Görögországban ő tartott legelőször előadásokat; behatott a hold-fogyatkozások okainak rejtélyébe; meghatározta a napéjegyen pontokat. Egy napfogyatkozásról Herodot is tesz említést, melyet Thales előre megjósolt. Ebbeli tudományát ő hihetőleg a chaldeusoktól tanulta.

Nagy tekintélyben állott a görögök előtt Pythagoras, (500 Kr. e.) az itáliai iskola alapítója Krotonban. Kitűnő matematikai tehetségéről kezeskedik ama tantétel melyet „pythagorasi“-nak nevezünk. Ő használta először a „philosophus“ elnevezést. Ő, a mértan ügyes kezelője, állapította meg a tételt, hogy: „a háromszög belső szegletei, két derék szöggel egyenlők.“ Neki tulajdonítják a „hanglépcső“ feltalálását is; t. i. séta alkalmával, esetleg egy kovácműhely mellett ment el, s az onnan kihallatszó, különféle nagyságú kalapácsok más és más hangja, őt figyelmessé és gondolkodóvá tették; a hangok közt az arányt felállítván, rájött a hanglépcsőre.

Pythagoras a csillagászatban sem volt egészen járatlan. Tudta, hogy az „esti“ és a „hajnal“-csillag egy és ugyanazon bolygó; tudta, hogy a hold sötét test; ismerte a tömeg és a távolság közti viszonyt, a föld ferde állását s. t. b.

Anaximenes (556 Kr. e.) véleménye szerint a levegő volt mindennek ős-oka. Az égboltozatot jegecből készültnek tartotta; e véleményben voltak Pythagoras, Eudoxus és Aristoteles.

Anaximenesnek tulajdonítják a napórák egyszerűsítését is.

Bár mily tökéletlenek voltak is kezdetben a napórák, hasznok mégis szerfölött nagy volt, miután jobbakkal nem rendelkeztek. Ezek azonban csak tiszta felhőtlen időben voltak használhatók; hogy tehát borús időben, nem különben éjjel is meghatározhassák az időt az órák más neméről kellett gondoskodniok.

E hiányon Plato segített, ki első honosította meg a vízórát a görögöknél; utána pedig Ctesibius, ki másfél századdal későbbben élt, azt a tökély magasabb fokára emelte, oly órát készítvén, mely forgó kezekkel vala ellátva, s víz által hozatott mozgásba. Plato Sokrates tanítványa (430 Kr. e.) számtalan hátrahagyott munkája által lett nevezetessé. Kimondá, hogy az égi testek gömb alakkal s rendes forgással birnak. Anaxagorással, minden létezőnek ős okául egy felsőbb lényt tartott, melynek megismerésére azonban csak szellemileg lehet eljutni. De ebbeli nézetei igen homályosak, mivel bölcselkedéseiben — mint Pythagoras is — számokat és mértani alakokat szokott használni.

Tisztán számító természet-bölcsészete, dacára matematikai külmezének, nemcsak hogy örökre haszonvehetlenné vált, hanem a későbbi időkben, még igen sok rossz eszmének is bő anyagul szolgált.

Plato tanítványa volt Aristoteles, a peripatetici iskola alapítója

és Nagy Sándor nevelője; szül. Stagirában, Macedoniában 384, meghalt 322 Kr. e. Nagy hasznára voltak tudományos kiképeztetésének, a görögök háborúi keleten. Művei közül még jelenleg is, többen igen nagy becsben állnak.

Szerinte öt elem létezik u. m. a föld, víz, tűz, lég és az ötödik, a körbenforgás vagy a csillagos ég eleme.

Aristoteles tudta a föld gömb-alakját; tudta, hogy a hold csak az egyik felét fordítja felénk; elmélkedett a légkör rögtöni meghűléséről, és így némi fogalma volt a harmat képződéséről is. Szerinte csak az isten tiszta alak, (E'dos) a többi mind anyagi vegyületből van összetéve, melyek közt legtökélyetesebb az ember. Fogalma volt a víznyugtanról is, a mi kitűnik e kérdéséből: „miért könnyebb egy darab fa a vízben, mintsem a levegőben?” Említést tesz a kristály képződéséről is; a tenger-apályt és dagályt a hold befolyásának tulajdonítja.

Megemlítendők még Euclides és Apollonius; az első, ki tudományát Aristotelesnek köszönheti, a láttan atyjának tartatik. Euclides tudta, hogy a világosság egyenes irányban terjed: tudta, hogy a siktükör által visszavert sugarak, egy bizonyos pontban egyesülnek.

Apollonius Pergaeus (240 Kr. e.) jeles geometra; kitalálta, hogy minden bolygó a nap körül forog; a napról pedig azt tartá, hogy az a holddal együtt a föld körül kering.

Hátra van még a görögök két legkitűnőbb férfja: Archimedes és Hypparch. Archimedes (287—212 Kr. e.) volt az ó-kori mechanikusok legünnepeltebbje, az erőműtan atyja; kinek tudománya, nevét a tudományok történetébe örökre bevészte, s kiről Leibnitz ezt mondja: „Qui Archimedesem intelligit, recentiorum summorum virorum inventa parcius mirabitur.”

Archimedes bebizonyította, hogy minden testben van súlypont: sőt e pontot még a rendetlen négy és három-szögekben is meghatározta. Az emeltyűn három pontot különböztetett meg u. m. az erő, a teher és a támasztás-pontot. A víznyugtan alapját is ő vetette meg, melynek fő elméletét — fürdés alkalmával — saját testén tapasztalta.

Fényesen bebizonyította, hogy tudományával mily szoros kapcsolatban párosult hazaszeretete, midőn azt ennek védelmére használván fel, saját élete megmentéséről egészen megfeledkezve, a reája rohánó durva római katonát e szavakkal akarta visszautasítani: „Noli turbare circulos meos;” ki azonban a 75 éves aggastyánt mégis keresztül szúrta.

Végre a niceabeli Hypparch, (190 Kr. e.) az ókor csillagászaival legjelesbike, a csillagászat tudományos kezelésének fő-fő alapítója.

Ő a 365 és $\frac{1}{4}$ napnyinak tartott fordulati évet, 365 nap, 5 óra. 55 első és 12 másodpercnyninek találván, csak 6 percben tévedett

A nappálya elhajlását szabatosan meghatározta; megismerkedett a nappálya középkiűlsőségével; észlelte a hold járását, pályahajlását, csomóinak haladó mozgását, s távolát a földtől $62-72\frac{1}{2}$ föld-félmérőnyire becsülte; sőt leleményes esze még az éjegyének előnyomulásának titkába is tört magának utat.

Hypparch, 1026 állócsillagot fényhatályosságuk fokozata szerint, 6 rendre osztályozott; s valószínűleg neki tulajdonítandó ama csillag-lajstrom is, melyet Ptolomaeus „Almagest” című munkájában közöl. A másfél századdal előbb épült alexandriai csillagda első csillagászai: Timocharis és Arystillus által meghatározott állócsillagok egyenes emelkedése és elhajlása, csak kevésben tért el a — Hypparch által szintén megmért — egyenes emelkedés és elhajlástól.

Ő találta fel a régiek vonal- és gömb-trigonometriáját is.

Valamint a görögök az aegyptomiaknak, úgy viszont a rómaiak a görögöknek tekinthetők utódaikul a tudományos téren, csak hogy sokkal kisebb mértékben; mert róluk csaknem azt lehet mondani, hogy a tudományosság csak tengődött, mint a nap éltető sugarai elől a homályba zárt virág. Ők ugyanis, mint győzelmes nép — roppant gazdagságra vergődven — mintegy méltóságukon alulinak tartották a tudományokali foglalkozást. Kincseik halmazával ugyan át csalogatták a legyőzött szomszéd Görögország legjelesebb tudósait, de ezek az idegen talajon nem érezvén magokat otthonosaknak, a tudományt inkább csak nyervágyból üzték. Leginkább virágzottak nálok az: ékes-szólástan, a költészet és a jogtudományok. Valami nagyobb nevezetességű férfiakat a természettudományok terén alig képes a történelem felmutatni, s ezek is inkább mint gyűjtők, és nem mint vizsgálók és önnálló munkálók nevezetesebbek.

Csillagászaik közt megemlítendő: Hyginus, ki „Astronomikon poëtikon”-jában a nevezetesebb csillagokat magyarázza.

Cajus Plinius Secundus római lovag, „Historia mundi” című művében értekezik: a világról, az elemek- és légtüneményekről.

Marcus Manilius költő, oktató költeményt írt a csillagászatról.

Hypparch után, mint az ó-kor legjelesebb csillagásza megemlítendő Claudius Ptolomaeus, ki Kr. u. a második században élt Alexandriában; „Almagest”-nek nevezett munkáját adta ki, melybe mindazt, mi eddig a csillagászatban megállapított, kijavítá, rendbeszedé és összeírta.

Ő volt az első, ki a bolygók keringő mozgásának magyarázatába bocsátkozott. Szerinte a föld a világtér középpontjában mozdulatlanul áll, s körüle hét körben hét égitest forog u. m. közvetlen a föld körül: a Hold, azután Mercur, Venus, Nap, Mars, Jupiter és végre Saturnus: a nyolcadik körbe pedig az állócsillagokat helyezte.

Ptolomaeusnak eme nézete, „Ptolomaeus-féle bolygórendszer“-nek neveztetik.

E rendszer csakhamar hibásnak találtatott, min az aegyptomiak akként segítettek, vagy legalább hittek segíthetni, hogy Mercurt és Venust közvetlen a Nap körül, ezt pedig a föld körül mondották keringeni; eme nézet pedig „aegyptomi bolygórendszer“-nek hivatik; mely utóbbi, megállapítása után, úgy szólván egész az uj-korig fenn tartotta magát, miután a közép-kor igen keveset haladt e tekintetben.

Megemlithető még Seneca „Quaestiones“ című munkája is; nem különben Ovidius „Fasti“ nevű költeménye, melyben a naptárról és a római ünnepekről értekeznek.

A naptárakat illetőleg leginkább említést érdemel Julius Caesar, Róma hatalmas kényura, (45 Kr. e.) ki az eddig divatozó régi aegyptomi naptárt hibásnak találván, akként igazította ki, hogy minden háromszor egymásután következő évre: 365 napot, a negyedik évre pedig 366 napot számított; a 365 napos év: k ö z ö n s é g e s n e k, a 366 napos pedig s z ö k ö é v n e k neveztetett.

Nagy érdemeket szereztek a rómaiaknál magoknak a Scipiók az által, hogy a szomszéd Görögországból bevándorlott tudósokat, különösen ők vették pártfogásuk alá; és az első „vízóra“ (clepsydra) megismertetését a rómaiakkal Scipio Nasicának tulajdonítják.

A nevezetesebbek közé tartoznak még, Geminus, Theodosius, Caejus Plinius Secundus és mások, kik részint a mennyiségtan részint a természetrajz és más tárgyakban vergődtek kisebb nagyobb nevezetességre.

Végre meg kell még említenünk a csillag jóslatot (astrologiat). Oly tudomány volt ez, jobban mondva oly mesterség, mely a csillagos eget úgy tüntette föl, mint egy nagy tárt könyvet, melybe a mindenható nem csak az egész mindenség jövőjét, hanem különösen a nemzetek, sőt egyesek történetét elejétől végig változhatatlan rendben, csillagjóslók által olvasható betűkkel bejegyezte.

E mesterség eredetéről biztos adataink ugyan nincsenek, mindazáltal első feltalálóiul a chaldaeusok tartatnak. Korán foglalkoztak e tárgygyal már az aegyptomiak is; ezekről átszármazott a görögökre és így a rómaikra is; a kiknél is e babona végre annyira elharapódzott, hogy úgy szólván a birodalom minden osztályát s osztályának minden tagját megmételyezte.

Európa többi országait sem hagyta e mesterség érintetlen, csak hamar átalánossá vált itt is; s a közép-kor [könnyenhívő szerencse vadászainak fő kincsei közé tartozott.

MOLNÁR JÓSEF.

Tanodai értesítések.

1.) Fontosabb közlések a tanoda történetéből.

Az 1876/7. tanév a beiratásokkal m. é. augusztus hó 29.- és 30-án vette kezdetét. — Felvételi és javító vizsgálatok september hó 1. 2. 3.-án tartattak meg. — September 4-én nyitotta meg alkalmi beszéddel jelentést tevő a tanévet az összes ifjuság s a tanári kar jelenlétében.

E tanév kezdetével annyi tanuló, számra 80 jelentkezett az 1-ső osztályba, hogy alulirt a nmlgu vallás és közoktatási m. k. Miniszter urhoz folyamodni kénytelenített engedtessék meg az I. osztálynak két párhuzamosra való osztása, s ezzel együtt egy új tanerő alkalmazása; mindkét kérelemnek a nevezett magas miniszterium eleget tenni kegyeskedvén, az új állomásra Bayer Ferenc tanár-jelöltet póttanárnak nevezte ki, mit is a tanári kar örömmel tudomásul vevén, köszönetének jegyzőkönyvileg kifejezést adott. Az, hogy az első osztályba annyi tanuló jelentkezett bizonyítja, hogy az osztályoknak 8-ra való szaporítása, vissza nem riasztja a szülőket, sőt ellenkezőleg, miszerint ezen intézkedés a kiképzés tökéletesbitését célozván a bizalmat fokozza, és így a reáliskolák sorsa nem hogy veszélyeztetnék, hanem ezentúl csak biztosab szilárd alapot nyerend.

A beirt tanulók összes száma 250, mely szám a tavalival egybe-hasonlítva 8-cal való szaporodást tüntet fel.

A tanári testület személyzetében változás történt: Bella Lajos a földrajz-nyelvészeti tanszékre helyettes tanárnak nevezetett ki, a hittani oktatással az ágostai hitközség részéről Freytag Győző és Brunner János helybeli lelkész urak, az izr. orthod. község részéről pedig Grünwald Manó bizattak meg. Hahnenkamp Rezső r. tanár a három próba év sikeres kiállása után véglegesen megerősített.

A tornász oktatása ez évben kizárólag a tanári testület tagjaira bízott olyképen, hogy Kárpáti (Schlosjarik) Károly a 4 felső osztályt heti 3, Rösch Frigyes a 4 alsót heti 5 órában tanította.

Sajnálattal kell felemlitenem, miszerint saját torna helyiséggel nem bírván, az iskola utáni órákat kénytelenítettünk felhasználni, s ki nem volt kerülhető az esteli télen 7 óráig való időzés. Reméljük azonban, hogy e bajon az által segítve lesz, hogy a tanodai középépületben levő színházi díszítmények raktára az ujonnan a város részéről megveendő épületbe áttétetvén, abban a tornacsarnok tanodánk számára be fog rendeztetni és akkor a fönn említett baj ki fog kerülni.

A felső 4 osztálylyal a tanári kar számos tagjai kíséretében ismételten kisebb nagyobb távséták és kirándulások gyárák, köszénbányák stb. látogatására tétettek. Kár, hogy a pünkösdi rendkívül csonka szünidő folytán a többi években ismételten előforduló nagyobb tanuságos kirándulások elmaradtak.

A tanítás szabályosan folyt az egész év alatt, csakis azon örvendetes alkalommal történt némi változás, midőn 1876 december hóban Fialovszky, Bella és Moller tanárok a dicséretes eredménnyel befejezett tanári vizsgálatnak letétele végett Budapestre utaztak. Első april hóban a budapesti egyetemen a bölcsészet-tudóri fokot is megnyerte.

Betegségi eset gyéren adta elő magát, úgy ezen valamint az elsőbb említett esetekben a tanórák a tanártársak által töltettek be.

Az egészségi állapot az ifjuságban az egész éven át jónak volt mondható, csakis az alsó osztályokban mutatkoztak elszigetelt gyermekbetegségi esetek, melyek szerencsésen folytak le minden nagyobb veszély nélkül. Azonban a folyton nagyobb mérvben terjedő rövidlátás kényteleníti a tanárokat azok okait kutatni, úgy a gyógyszerekről gondoskodni. Ezen sajnos tünemény okául hozható fel:

1.) hogy a tanulók odahaza gyakran minden felügyelet nélkül dolgozva, a tartásra az írásnál nem figyelmeztetnek, és rendesen szemeiket nagyon közel tartva a munkához, azokat öntudatlanul rontják; 2-or hogy a szabadkéz és mértani rajzi órákat, melyek jó fényt kívánnak, nagy számuk folytán a délutáni órákra is kell tenni, a midőn különösen a téli rövid napokon sokszor alig látni kívált a kaszinói épület felé levő oldalon, vagy pedig a gázvilágítást igénybe kell venni, mi azonban épen a fénynek nagyobb intenzitása folytán az ifju szemre káros hatással van és azt gyengébb fénynél kevésbé érzékenynyé teszi; és így okozza, hogy a tanuló a rajz, írás, olvasásnál szemét közelebb az íráshoz hozva, láttáva folyton kisebbedik; 3-szor befolyással lehet még az intensivebb köolaj fény, melynél a tanulók az esteli órákban dolgoznak. — Segíteni az említett bajokon úgy lehetne, ha a tanórák úgy mint az Budapesten, Pozsonyban, Nagyváradon stb. történik, a téli időszakban reggeli 8—1-ig tartatnának, a délutáni nappali idő akkor nagyrészen előkészítésre fordittathatnék; tudom, hogy ez ellen számosan szólalnak és szólaltak fel a városban, a különböző okok közül azt hozzák fel, hogy az óráknak a délelőttre való tétele nagy zavart idézne elő a háztartásban, mások meg azt mondják mit tegyünk gyermekeinkkel délután, eddig legalább ezen gondtól mentek voltunk, ki vigyázzon rájuk? azért van az iskola, hogy könnyítés is jöjjön létre a családban, stb. stb.; — itt-ott paedagogiai, hygienai okok is hangzanak el, ők még kísérletnek sem akarják, nem

akarnak meggyőződni valljon oly kárhoztatandó-e a délelőtti oktatás vagy nem; — no de tudjuk vajmi nehéz a régi usussal szakítani. Nem akarok itten a tárgynak bővebb indokolásába bocsájtkozni, a mennyiben kiváló paedagogusok úgy mellette valamint ellene érveket felhozni tudnak, és hogy hazai nagyobb, sőt újabb időben a németországi kisebb városokban is ezen eszmét pendítették meg és a kérdést felvetették.

Célszerű lehetne még a baj elkerülésére a tanévet a polgári évvel egyezésbe hozni, eléretnek ez által, hogy a szünidőnek két részre, u. i. január és július havakra való szakasztással az egyik hiba u. i. a rövid téli napokon való rajzkényszer tetemesen kisebbsítették és így a szemre nézve sem lehetne oly káros, eltekintve, hogy az által az eddig annyiszor felemlített túlterhelésnek is sok tekintetben eleje vétetnek, a mennyiben a tananyag részarányosabban osztathatnék el az egész évre. No de ez még inkább novum lenne és ismét újabb tantervet kívánna, — azért csakis említést teszek róla.

A mult évi nov. 4-én azon különös szerencse érte tanodánkat, hogy T r e f o r t Á g o s t m i n i s z t e r u r Ő Excellentiáját üdvözölhetők, ki is minden egyes osztályt meglátogatván az előadásokon jelen volt, és ismételten az ifjusághoz tett kérdések és buzdítások által a tanuló ifjuságot kötelessége pontos teljesítésére serkenté.

A tanári kar működése két ízben u. i. november és april hóban ellenőrzésnek vettetett alá a győrtank. kir. főigazgató által, az eredmény mindkét esetben értekezetben állapíttatott meg, itt örömmel constálja, miszerint a tanári kar jókedvvel és buzgón teljesíté kötelességét, meggyőződött arról is, hogy a tanulók nemcsak hogy a magyar nyelvben szép eredményt mutatnak fel, de hogy sikeresen magyar szellemben neveltetnek, mi annál is inkább örvendeztető, hogy e réaliskolánál számos nem magyar ajku tanuló van.

Ü n n e p é l y e k tartattak: okt. 4. u. i. Felsőges urunk dicsőségesen uralkodó **I. Ferenc József király**, születésinapján; s a koronázási nap évfordulója, alkalmából, jun. 9-én; elsőn, Kárpáti Károly a 2-on Bella Lajos tartottak alkalmi beszédet; emelték az ünnepélyt az ifjuság által elmondott szavalatok, úgy ének és zenedarabok bemutatása is.

A b é c s i e g y e t e m i k ö n y v t á r a tanári kar tagjainak részére ismét számos munkát kölcsönzött. A déli és nyugoti vaspálya társaság úgy a tanuló ifjuság, valamint a tanári kar tagjainak minden alkalommal igazolványokat 50% engedménynyel adtak; fogadják a tek. igazgatóságok valamennyi érdekelt nevében őszinte köszönetemet.

A tanári értekezetek a középtanodai rendtartás értelmében tartattak meg, és pedig:

a) a módszertaniak 1876 aug. hó 28-én, dec. hó 23-án és f. évi márc. hó 24-én;

b) ellenőrzők m. évi okt. 28-án, dec. 21-én és 22-án, ez évi febr. 24-én, márc. 23-án és ápril 23-án (a VIII. osztály érdemjegyei és tankör megállapítása ügyében) máj. 19. és jun. 18. melyeken a tananyagnak felosztása, kezelése, egybevágása, úgy a tanulók által feltüntetett eredmények alapján az előbb történt megállapodásokon itt-ott netalán szükséges módosítások keresztülvitele beszéltettek meg; az időszakok végén egybeállítandó haladási és viseleti érdemjegyek az osztálytanári értekezetben megállapíttatván az általános tanácskozmányban mutattattak be és vétettek kellő tudomásul;

c) rendkívüliek csakis szükség szerint tartattak és pedig szám szerint 17.

Ezen értekezetek alkalmával számos nagyon is fontos kérdés tárgyalatott, így megállapíttatott a fegyelmi szabályzat; megbeszéltetett különösen a nyelvészek által használt műkifejezések egyformaságának szüksége s ez irányban a mennyire lehet egyöntetűen is jártunk el. Nehézséget e tekintetben különösen a német nyelv nyújtott, melynek helyesírására vonatkozólag úgy, mint az másutt is feltalálható, nézetkülönbség létezik és nálunk sem talált egyöntetű megoldásra.

Az eddigi nyilvános vizsgálatok, melyekről a tanári testületünk már gyakrabban úgy a magas kormányhoz tett felterjesztésekben, valamint az országos tanár-egylet 1875. évi közgyűlésen azon körülménynél fogva elítélőleg nyilatkozott, hogy azok sem az oktatás menetéről, sem pedig a tanulók működéséről megbízható képet nem nyújtanak az új rendtartás értelmében elmaradtak. Az általános lehető ismételések után az egész évi tapasztalatok nyomán a tanulók erkölcsi és szorgalmi jegyeit, úgy a javítási engedélyt is alapítottuk meg.

Ezek után tartottuk az előirt nyilvános vizsgálatokat, melyeken nagyon csekély számú szülő és tanügy-barát jelenlétében minden tanuló két vagy több tantárgyból felelt.

Az épület helyiségei csak annyiban szenvedtek változást, hogy a VIII. osztály felállítása folytán a II. emeleti volt terményrazi szertár előszobája és konyhája ideiglenesen (addig ugyanis míg az udvaron levő színházi raktárt rendeltetésének: tanhelyiségnek át nem adják,) tanteremnek átídomíttattak.

Mindamellett az I. osztály párhuzamosítása folytán a VIII. osztálynak állandó helyiség nem állt rendelkezésre, hanem vándor osztálylyá kellett alakítani, ott foglalván helyet, a hol épen lehetett, mi a

szigorú rend, fegyelem, de még a haladásnak előmozdítására nem szolgál.

A III. IV. osztály volt helyiségei nem egészen célszerűek és dacára az enyhe télnek nagyon is hidegek voltak, minthogy eddig a tetőzet gerendái szabadon voltak, azonban a szünidőben Soprony városa e bajon is fog segíteni, a mint azt a tavali évben ki is mondotta.

A VIII. osztály tanulóival az osztály vizsgálatot április hó 20-tól 28-ig tartottuk.

A június 30-án zárünnepély alkalmával mondott alkalmi beszéddel fejeztetett be a tanév. Az osztályokban történt az osztálytanárok által az értesítők és bizonyítványok kiosztása.

Az érettségi vizsgálat írásbeli része május hó 2., 3. és 4-én, a szóbeli jun. 25. és 26-án tartatott meg.

A lefolyt tanévvel befejeztük a teljesen kiegészített 8 oszt. reáliskolák ujja szervezését, adja az ég, hogy a közönség saját javát felismerve ezen a szomszéd tartományok által régen óhajtott bővítés szükségességét helyeselve, azoknak pártolására mind több és több gondot fordítna; akkor az itt elhelyezett tőkék bőséges kamatai hazánk javára elmaradni nem fognak.

2). A tanári kar és működésének kimutatása.

a) Igazgatóság.

SALAMIN LEO, kir. igazgató, az állandó statisztikai bizottságnak, a magy. kir. természettudom. és bécsi cs. kir. meteorológiai, a budapesti philológiai társulatok rendes, s a budapesti gyorsíró egyesület levelező, a Soprony városi kath. patronatusi és az országos középiskolai tanári egyesület vidéki választmányi tagja; a reáltanodával kapcsolatban álló ipariskola igazgatója; a reáltanodai segélyegyesület elnöke.

b) A kötelezett tantárgyak tanárai.

1. BAYER FERENC, ideig tanár, az I. b. osztály főnöke; tanította a földrajzt az I. b. II., III., a magyar, német nyelvet és történelmet az I. b. osztályban. H. ó. 17. Tanárkodási idő 2 év.

2. BELLA LAJOS, rend. tanár, az I. a. oszt. főnöke; tanította a földrajzt az I. a., IV. és V. osztályban, a magyar-, német nyelvet, történelmet az I. a. osztályban. H. ó. 17. Tanárkodási idő 2 év.

3. BRUNNER JÁNOS, lelkész, az ág. hitvallást az I—IV, osztályban. H. ó. 1.

4. ELIAS MIKSA, okleveles rabbi, főleemi rendes tanító, tanította a vallást heti 3 órában.

5. FIALOVSKY LAJOS, kir. rendes tanár, a bölcsész tudora, az V. osztály főnöke; az országos középiskolai tanáregyesület, a ter-

mészettudományi és budapesti gyorsíró egyesület r. tagja; a terményrajzi szertár őre; tanította a földrajzot a VI., VII., VIII., a terményrajzot I. a., I. b., V., VI., a szépirást I., II., III. osztályban. H. ó. 17. Ipariskolai tanár. Tanárkodási idő 7 év.

6. FREITAG GYÖZÖ, evang. lelkész. tanította az ág. hitvallást V—VIII. osztályban. H. ó. 1.

7. GRÜNWALD MANÓ, rabbi, tanította az izr. vallást heti 3 órában.

8. HAHNENKAMP REZSŐ, kir. rend. tanár, az VI. osztály főnöke; tanította a mennyiségtant az V., VI., VII., VIII. osztályban. H. ó. 18. Tanárkodási idő 6 év.

9. HAUSER HÁROLY, kir. rend. tanár, tanította a szabad kézrajzot a II. a., II. b., III., IV., V., VI., VII., VIII. osztályban. H. ó. 22. A szabad kézrajzi szertár őre. Ipariskolai tanár. Tanárkodási idő 7 év.

10. KÁRPÁTI KÁROLY, kir. rend. tanár, a II. osztály főnöke; tanította a magyar nyelvet a II., VI., VIII., a német nyelvet és történelmet a II. osztályban, tornatanár. H. ó. 16. Az ifjúsági önképző kör elnöke; a főreáltanodai segélyegylet jegyzője. Ipariskolai tanár. Tanárkodási idő 4 év.

11. KRIEGLER MIHÁLY, győregyházmegyei áldozár, Soprony káptalani segédlelkész. Tanította a r. kath. hittant az összes osztályokban. H. ó. 8.

12. LEUPIN JÁNOS, hely. tanár, tanította a francia nyelvet a II., III., V., VI., VII., VIII. osztályban. H. ó. 16. Tanárkodási idő 5 év.

13. MOLLER EDE, kir. rend. tanár, a III. osztály főnöke, az orsz. középtanodai tanáregylet r. tagja; tanította a magyar nyelvet a III., IV., V., VII., a történelmet a III. osztályban. az ifjúsági könyvtár őre. H. ó. 16. Tanárkodási idő $2\frac{1}{2}$ év.

14. MOLNÁR JÓSEF, kir. rend. tanár, a IV. osztály főnöke, a természettani szertár őre, az ország középtanod. tanáregylet r. tagja; tanította a természettant a III., IV., VIII., a terményrajzot a II., a bölcsészeti előtant a VIII. osztályban. H. ó. 17. Tanárkodási idő 7 év.

15. RÖSCH FRIGYES, kir. rend. tanár, az országos középtanod. tanáregylet. r. tagja; tornatanár; tanította a mértant az I. a., és I. b. a számtant az I. II., III. osztályban. H. ó. 17. Ipariskolai tanár. Tanárkodási idő 24 év.

16. SALAMIN LEO, kir. rend. tanár; igazgató, tanította a francia nyelvet a IV., a természettant a VII. osztályban. Ipariskolai tanár. H. ó. 7. Tanárkodási idő 16 év.

17. SKOFF BÉLA, kir. rend. tanár, a VII. osztály főnöke, az orsz. középtan. tanáregylet r. tagja; a mértani szertár őre; tanította a mértant a II. a., II. b., III., IV., V., VI., VII., VIII. osztályban. Ipariskolai tanár. H. ó. 17 Tanárkodási idő 4. év.

17. STUPPACHER LAJOS, kir. rend. tanár, a m. kir. természettudományi társulat, az országos középtanodai tanáregylet, a bécsi központi és budapesti gyorsíró egyletek tagja; tanította a német nyelvet a III., IV., V., VI., VII., VIII. osztályban. H. ó. 15. Ipariskolai tanár. Tanárkodási idő 16 év.

18. ULBER MÁTYÁS, kir. rend. tanár, az orsz. középtanodai tanáregylet r. tagja; a tanári könyvtár őre; tanította a történelmet a IV., V., VI., VII., VIII. osztályban. H. ó. 15. Tanárkodási idő 25 év.

19. WALLNER IGNÁC, kir. rend. tanár, a vegyészeti tudora, a magy. kir. természettudományi társulat, az orsz. tanáregylet, a pénzügyöröket vizsgáló bizottság tagja; a VIII. osztály főnöke, a vegytani szertár őre; tanította a vegytant a IV., V., VI., VII.,—VIII. az ásványtant a VII. osztályban. H. ó. 15. Tanárkodási idő 7 év.

c) A nem kötelezett tantárgyak tanárai.

1. FIALOVSKY LAJOS. a magyar gyorsírást tanította Gabelsberger rendszere szerint. H. ó. 2.

2. WALLNER IGNÁC, a vegytani gyakorlatokat vezette szerdán és szombaton délután.

3. WALLNER JÁNOS, hegedű oktatást. H. ó. 2.

4. MOLLER EDE, ének és zene. H. ó. 6.

d) A tanoda szolgálói

1. SCHRANTZ JÁNOS, tanszolga.

2. WABEL PÁL, tanszolga, munkás a vegyműhelyben, a természettani és terményrajzi szertárban.

3) Felsőbb nevezetesebb rendeletek.

Főig. 947. sz. jul. 26. A tandíjmentesség további élvezetére érdeketlen tanulók névsora küldendő fel.

Főig. 990. aug. 4. Középtanodai rendtartás jul. 22. k. 12787. sz.

Főig. 1006. aug. 8. Fialovszky Lajos, Rösch Frigyes és Stupbacher Lajos tanároknak az 1875/6-ik tanévi szépírási oktatásért egyenkint 50 frt utalványoztatik, jul. 29. 16852. sz. rend.

320. Soprony városa polgármestere. Ő cs. kir. Felsége I. Ferenc József urunk és királyunk szül. napjának alkalmából aug. 18-ra az egyházi ünnepélyre a tanári testületet meghívatik.

Főig. 1101. aug. Az 1875/6. tanév 2-ik félévi tandíjakra vonatkozó számadások helyeseknek találtattak.

Főig. 1103. aug. 8. Grünwald Manó rabbi az orth. izr. tanulók hitoktatójául alkalmazható.

Főig. 1106. aug. 8. A tandíjak beszedésére vonatkozó módosító rendelet küldetik át.

Főig. 1160. szept. 6. Bella Lajos pozsonyi főgymn. próbaéves tanár hely. tanárnak neveztetik ki.

Főig. 1190. szept. 8. A dunántuli ágost. superintendenshez és az orsz. izr. iroda elnökéhez írt a hitoktatásra vonatkozó minist. 1876 szept. 5. 20031. sz. alatt kelt rendelet küldetik át.

Főig. 1330. szept. 28. A tandíj-mentességre vonatkozó utasítás küldetik át.

Főig. 1368. okt. 5. Az igazgatónak a tornaoktatásra vonatkozó javaslata helybenhagyatik. 1876 okt. 2. 22628. sz. min. r.

Vallás és közokt. miniszt. okt. 10. k. 1882. sz. a polgári iskolákra vonatkozó rendelet küldetik át.

Főig. 1401. okt. 15. Bayer Ferenc tanárjelölt az enged. párhuzamos I. osztályhoz póttanárul neveztetik ki. (Min. okt. 6. 23421. sz. r.)

Főig. 1443. okt. 24. Stuppacher Lajos VI. oszt. tanuló az 1876/7. tanévre (min. 1876. okt. 22. k. 24723. sz. r.) a sopronyi főreáliskolai alapítvány című 150 frtos ösztöndíjt nyeri.

Főig. 1447. okt. 30. Hahnenkamp Rezső rend. tanár véglegesen megerősítették.

A sopronyi evang. presbyt. 363. nov. 4. tudatja, miszerint Freytag Győző és Brunner János lelkész urak bizattak meg az evang. tanulók hitoktatásával.

Főig. 1515. dec. 12. Az érettségi vizsgálatra vonatkozó jegyzőkönyvi kivonat a nmlgu vállás és közoktatási magy. kir. ministerhez felterjesztetett.

Főig. 1582. dec. 15. Az 1876/7. tanév 1-ső felére vonatkozó tandíj számadások helyeseknek találtattak.

Főig. 1603. dec. 20. A francia nyelv az érettségi vizsgálat tárgya marad.

Főig. 1606. dec. 21. Fialovszky Lajos h. tanár rendes tanárnak neveztetik ki. Min. 1876 dec. 17. 29996. sz. r.

1877.

Főig. 42. jan. 10. Az igazgatói az 1875/6-dik évre vonatkozó számadások helyben hagyattak. (Min. számvevőség 1876. dec. 27. 10121. sz.)

Főig. 70. sz. jan. 15. Bella Lajos h. tanár kir. rendes tanárnak neveztetik ki jan. 10. $\frac{31258}{1876}$ min. rend.

Főig. 124. sz. jan. 31. Az izraeliták ünnepei megállapított rendje követtetik jan. 3. $\frac{28769}{1376}$ min. rend.

Főig. 128. sz. febr. 2. A tornahelyiségekre és tornaoktatás díjazására 500 frt engedélyeztetik jan 21. 1429. min. rend.

Főig. 132. sz. febr. 3. Az évi engedélyezett 900 és 700 frtnyi átalányok ezentul félévi részletekben szept. 1. és február 1-én lesznek kifizetendők. Jan. 22. 1874 min. rend.

Főig. 149. febr. 4. Moller Ede h. tanár rendes tanárnak neveztetik ki. 1876. febr. 7. 1430. sz. min. rend.

Főig. 228. sz. márt. 5. A módszeres értekezetre vonatkozó szabályzat küldetik át.

Főig. 101. sz. márc. 15. A tandíjmentességért folyamodók irányában való eljáráshoz pótszabályzat küldetik át.

Főig. 391. sz. ápril 15 Rendelet a francia nyelvnek mint az érettségi vizsgálatnak tárgya ügyében.

Főig. 427. sz. Az értesítők szerkesztésére vonatkozó utasítások küldetnek át. Apr. 10. 9389. sz. min. rend.

Főig. 410. sz. ápril 28. Az érettségi vizsg. lepecsételt feladványok küldetnek át; tudtul adatik, hogy az érettségi vizsgálat szóbeli része jun. 25. és 26-án tartatik meg.

Győr egyházmegyei püspök 1143. sz. A sopronyi főreáliskolai segélyegyesületbe lépven 30 frtnyi alapító tagsági díjt küld.

Győr egyházmegyei püspök 1317. sz. máj. 17. Tudatja, miszerint a hittani oktatás felügyeletével Ft. Póda Endre kanonok plébános, püspöki biztos minőségben bizatik meg.

Főig. 513. máj. 23. Az érettségi szóbeli vizsgálathoz min. biztosnak Szily Kálmán műegyetemi tanár neveztetik ki. Máj. 13. 11760 sz. min. rend.

Az 1876|7 évi tanterv.

I. a. és b. osztály

Magyar nyelvtan. A nyelvnek mondattanra fektetett alaktana; még pedig egyszerű, bővített, összevont és összetett mondatokban. Olvasmányok: Az angyalbárányok, Perseus, Theseus, Paris, Akhilleus, a hún- magyar mondák. Emlézendők voltak: Hadnagy uram Mi piroslik ott a sikon, Mi fehérlik ott a sikon..., és Keveháza. K. K. Iház nyelvtana és Kármán olvasó könyve. I. r. Het 5 ó. Előadó Bella Lajos és Bayer Ferenc.

Német nyelvtan. Mondattani alapon a rendes alakok tana: a mondatok

és mondatrészek lehetőleg párhuzamos ismertetése a magyar nyelvvel. Olvasmányok: Die Freunde in der Noth, der Geldbeutel, der Graf und der Nagelschmied, Geschichte von Herakles, die Herakliden, die Wanderung der Dorer, die Donau, der Plattensee, die Lomnitzer Spitze, die Aggteleker Höhle, Ueber die verschiedenen Menschenracen, der Araber und sein Ross, der Hamster, das Renthier, das Samenkorn, die Pflanzen und das Licht, die Eiche.

Az olvasottak előadása. Emlézendők voltak: Die Türkenpfeife, Des Knaben Berglied, Johann der muntre Seifensieder, Das Lamm und der Wolf, der Löwe und der Fuchs K. K. Schwicker, Stilbuch. Felsmann olv. könyv I. k. Het. 4 ó. Előadó Bayer Ferenc és Bella Lajos.

Földrajz. Földrajzi alapfogalmak magyarázata; Magyarország és a Földközi tenger körüli országok földrajza (természeti és ethnographiai viszonyai); a földet vidékünkön alkotó kőzeteknek és rétegeknek szemléleti uton való ismertetése, néhány meteorologi tünetény magyarázata. Térképi vázlatok készítése. K. K. Cherven (I. r.) Het. 2 ó. Előadó Bayer Ferenc és Bella Lajos.

Történelem. Magyarok története (a honfoglalástól 1242-ig.) K. K. Tankó (I. r.) A magyar és német olvasókönyv alapján Görögország hőskora. Het. 2 ó. Előadó Bayer Ferenc és Bella Lajos.

Természetrész. Az emlősök rendjeinek vagy családainak képviselői kitömött példányokban vagy jó képekben lettek bemutatva. Ezek alapján történt a leírás, a terminologia megállapítása; a bemutatott fejezők s lábfejek alapján a jelleg felállítása; utalás a hasznos s káros emlősökre, azok elterjedésére; az ember ismertetése. A tenyészet fejlődése szerint a ranunculaceák, compositák, liliaceák, amentaceák, rosiflorák, gramineák s leguminosák honi főbb képviselői bemutatva a terminologia s organographia vétetett át. Utalás a haszonra s elterjedésre. Tankönyv: Pokorny-Dékány Állatország és Növényország. Heti 3 óra. Előadó Dr Fialovszky Lajos.

Számítan. A megnevezett egész és törtszám, mint a mérésnek eredménye, példákkal felvilágosítva. Az elvont szám. A négy alpmivelet nevezett s nem nevezett egész számokkal. A számok oszthatóságára vonatkozó ismertető jelek, a közös osztó és osztandó. A számolási miveletek közönséges és tizedes törtekkel. A közönséges törtnek átváltoztatása tizedes törtté és megfordítva. A mérter-rendszer alapos ismertetése és a mértékeknél előforduló átszámítások. Heti 4 óra. Tankönyv Mocnik Szabóki H. ó. Előadó: Rösch Frigyes.

Mértan és mértani rajz. Síkalaktan gyakorlati és rajzi mérések alapján. A hosszúság és szög mérésének ismertetése és alkalmazása. A négy alpmivelet hosszakra és szögekre alkalmazva. Merőleges és egyenközű vonalak rajzolása. Az egybevágóság és hasonlóság rajzi uton való megmagyarázása. A terület mértéke ismertetése. Síképek területeinek kiszámítása. — Egyszerű mértani disztribúciók szabad kézzel való gyakorlása. Tankönyv. Krisz Ferenc, szemléleti mértan I. rész. Het. 4 óra. Előadó: Rösch Frigyes.

II. osztály.

Magyar nyelvtan. a) A mondat fogalma s meghatározása. Egyszerű mondat s nemei. Összetett mondat: coordinatio, subordinatio. Önálló s függő mondat. Függő mondatok nemei s keletkezésök. Többszörösen összetett mondat — Periodus. b) Ige fogalma, nemei. Igetők, igeragok, módok, idők. Igeragozás alakjai tüzetesen. Az ige főnévi, melléknévi s határozói alakja c) Határozó fogalma, nemei, alkalmazása részletesen. Synonimák csoportosítása, magyarázata. d) Szóképzés gyakori képzőkkel, különösen főnév, melléknév, ige s határozók képzésére vonatkozólag.

Olvasmányok: Lykurgos. Dareios és a skythák. Aristogaros és Histiaios. Aristagoras Spártában és Athenaiban. Az ion lázadás. Mardonios veszedelme. Datis és Artaphernes. Miltiades és a marathoni győzelem. Xerxes hadi készülétei. Xerxes és Demaratos. Hellenek készüléte. Leonidas. A termophylai ütközet. Athene veszedelme. Themistokles a hadi tanácsban. A salamisi győzelem. Mykalei győzelem. Pausanias és Aristeides. Szt. László (költ.) Szt. László királyról (költ.)

Tankönyv: Szvórényi nyelvtana. **Olvasókönyve:** Kármán II. r. Heti óraszám 5. **Előadó:** Kárpáti Károly.

Német nyelv. a) Mondat fogalma, meghatározása. Önálló s függő mondatok. A függő mondat nemei, keletkezési módja, önálló mondathoz való viszonya. A különböző határozók részletesen. Az igeragozás teljesen. b) Szóképzés (Laut- és Ablautbildung — Ableitungssilben und Zusammensetzung). c) Szótanulás, fordítás. **Olvasmányok:** Ursprung der Magyaren. Attila und die Hunnen. Die Griechen. Paris und Helena. Krieg vor Troja. Achilles. Patroklos. Hektor. Eroberung Trojas. Odysseus's Heimfahrt. Götter der Griechen. Die olympischen Spiele. Athen, Theseus, Kodrus, Solons Obrigkeiten. Areopag. Erziehung der Jugend in Athen. Solons Ende. Darius Hystaspis. Die Griechen in Kleinasien. Schlacht bei Marathon. Ende des Miltiades. Die traurige Geschichte (költ.) Der kleine Gerngrosz (költ.) Der Fischer (költ.)

Tankönyv: Schwicker nyelvtana. **Olvasókönyv:** Felsmann II. r. Heti óraszám 3. **Előadó:** Kárpáti Károly.

Francia nyelv. Egyszerű mondat, mondatrészek Mondattan alapján az alaktan elemei, jelesen: az ige személyragozása, az idő és módjelzők megkülönböztetése; a főnév és artikuluszalakjai; a melléknév nemi változása.

Nyelvtan: Salamin-Ollendorf.

Olvasmány: Paysan ennuyé d' entendre appeler Aristide le juste. L'agneau et le loup. L'âge. La noix. Le vrai courage. Les champignons. L'écho. Les grenouilles et Jupiter. Les amis après la mort. Les deux renards. Le loup et l'agneau. Le voleur et le savant.

Olvasmányok: Salamin-Leupin. H. ó. 3. **Előadó:** Leupin János.

Földrajz. 1) Az örökös vagy osztrák tartományok és Orosz-, Német-,

Dán-, Francia-, Svéd- és Horvátország, továbbá Svájc, Holland, Belgium, és Nagybritannia föld- és terményrajzi viszonyai, lakói nemzetisége, miveltisége, ipara és kereskedelme. Térképi vázlatok készítése. 2) A meteorologia és klimatologia legелеmibb részei különös tekintettel hazánkra.

Tankönyv: Cherven II. r. Heti 2 óra. Előadó: Bayer Ferenc.

Történet. a) Nemzeti történetből: Tatárjárástól az Arpádház kihaltáig. A vegyes házakból származott királyok uralkodása, az Anjouk, a Hunyadiak és Jagellók kora, a mohácsi vészig befejezőleg.

b) Görög történetből: Magyar (részben német) olvasmányok alapján a görögök és perzsák közti háborúk. — Lykurgos és Solon törvényhozása.

Tankönyv: Tankó I. r. Magyarország története. Heti óraszám 2. Előadó: Kárpáti Károly.

Természetrájk. Állattan: A madarak közül nevezetesebb fészeklakók és fészekhagyók kitömött példányokban, a hullók és halak közül a kiválóbbak praeparatumokban bemutatva; a pókfélék, héjancok és férgek, nemkülönben a puhányok — sugárállatok és őszállatok közül, melyek hasznosságuk vagy kártékonyosságuk által tűnnek ki. A rovarokból mintegy 60 db. tárgyalatott a tanulók által gyűjtött példányokban.

A nyárfélévben különösen a szíromtalanok mutattattak be a tanulók által hozatott példányokban.

Tankönyv: Pokorny-Dékány. Heti ó. sz. 2. Előadó: Molnár József.

Számítan. A számolási előnyök és rövidítések. Az egyenes és megfordított arányosság fogalmának megállapítása után a kettős tételnek alkalmazása oly feladatoknál, melyek az úgy nevezett egyszerű hármasszabály szerint megfejthetők. A száztólinak fogalma és ennek alkalmazása a gyakorlatban. A mértani arányok és aránylatokra vonatkozó legелеmibb tételek megismertetése és az egyszerű hármasszabály mint ennek alkalmazása.

Tankönyv: Mocnik Ferenc, Dr. Szabóky Adolf. Hetenkint 3 óra. Előadó: Rösck Frigyes.

Mértan. a) A téralaktanból: Elméleti téralaktan, és pedig: pontok, vonalok és síkok egymáshoz helyzete, mértani szabályos és nem szabályos testek szemléltetése, összehasonlítása alak és nagyságra, éleik, csúcsaik száma, a jegectan három és négy tengelyű rendszer kiválóbb alakjai, felületök és köbtartalmuk kiszámítása. A mértani testek síkkali metszései.

b) Mértani idomok és testek távlati rajzolása, (drót és faminták után) a megvilágítás tekintetbe vételével, barna festékkeli színezés. Tankönyv: Krisz Ferensz Szemléleti mértan II. rész. Heti óraszám 3. Előadó: Skoff Béla.

Szabadkézi rájk. A tanárnak iskolai táblán készített rajzai után szint-úgy mint egyes többszínű minták után elemi diszitmények, s kapcsolatban a a styl fajok megmagyarázása. Egyszerű domborművek utáni tanulmányok. Hetenkint 2 óra. Előadó: Hauser Károly.

III. osztály.

Magyar nyelv. Mondattan. Egyszerű mondat. Összevont mondat. Szóegyeztetés. Szóvonzat. Szórend. Mondatkötés. Ihász Gábor, magyar nyelvtana.

Olvasmányok: Eger ostroma. Fülemile. Deák Balázs vagy a kiesett kerékszög. Török Bálint. A szegény asszony könyve. Vörösmarty anyja. Carthago eltöröltetése. Rozgonyiné (Bodnár-Iványi.: Magyar olvasókönyve) Perikles. (Kármán olvasó könyve.) H. o. 4. Előadó: Moller Ede.

Német nyelv. Tananyag: Az alaktan és szóképzéstan kiegészítése. — Időtan. — Az összetett mondat szerkezet.

Olvasmányok: Die drei Freunde, v. Joh. Gottfr. Herder. Der Pilgrim von St. Juste, v. A. Platen. Die goldene Repetieruhr, v. Berth. Auerbach. Habsburgs Mauern, v. K. Simrock. Die Entstehung der Welt und der Götter nach Witt. Der Glockenguss zu Breslau, v. Müller. Der getreue Eckart, v. J. W. Goethe. Eine ung. Königstochter, Joh. Gr. Mailáth. Der Tannenbaum, v. H. Christ. Andersen. Schneewittchen, v. Brüder Grimm. Der treue Knecht, v. P. Hebel. Die Ruckerobung von Ofen, n. J. A. Fessler. Die Sahara, v. K. T. Laukhardt. Lied eines Armen, v. L. Uhland. Die Wärme, v. J. J. Littrow. Vajda Hunyad, v. J. Hunfalvy. Die Katzen und der Hausherr, v. Magn Gottfr. Lichtwer. Tankönyvek: Deutsches Lesebuch für Mittelschulen v. Felsmann III. Theil. Deutsche Sprachlehre v. Joh. H. Schwicker.

Írásbeli dolgozatok: Begriffserklärungen. Eigentliche und uneigentliche Bedeutung der Begriffe. Redensarten¹ und Sprichwörter. Veränderung durch sinnverwandte Wörter. Veränderung des Ausdruckes durch Umänderung der Sätze. Veränderung durch Verbindung vereinzelter Sätze. Tankönyvek: Deutsches Lesebuch für Mittelschulen v. Felsmann IV. Theil. Deutsches Stilbuch v. Schwicker II. Theil.

H. 3. Előadó: Stuppacher Lajos.

Francia nyelv. A bővített, az összevont mondat; a határozók tana. Alaktan folytatása; igeragozás, az olvasmányokban előforduló úgynevezett rendhagyó igék.

Nyelvtan: Salamin-Ollendorf, és Salamin Gyakorlókönyve.

Olvasmány: A második osztályban előfordultakon kívül következők: Les abeilles. Le père et ses trois fils. L'oeuf de Colomb. Le roi Mathias et le charlatan. Léel et Conrad I. Un empereur à l'école.

Olvasókönyv: Salamin-Leupin. Heti ó. 4. Előadó: Leupin János.

Földrajz. 1. Ázsia és Afrika föld- és terményrajzi viszonyai; főtekintettel a nemzetiség-, egély- és műveltségre. Térképi vázlatok készítése.

2. A matematikai földrajz elemei. (Láthatár, világtájak. A föld alakja, az ennek felosztásában megkülönböztetendő vonalak; nagysága, mozgása, területének természetes felosztása; földségek és világtengerek s részeik. Az égömb s körei. A naprendszer).

Tankönyv: Hunfalvy földrajza a középt. harmadik oszt. számára Heti 2 órában. Előadó: Bayer Ferenc.

Történet. I. A Habsburg-ház korszaka. II. Az alkotmány védelmének és a fegyveres fölkelések korszaka, a szathmári békeig III. A nemzeti hanyatlás kora. IV. Magyarország ujjaszületése. Tankönyv: Tankó János Magyarország története. Hetenkint 2 óra. Előadó: Moller Ede.

Természettan. A testek általános és különös sajátságai. A hő terjedése; a szilárd testek kiterjedése oldása és elgőzölgése hő által; kötött meleg, párolgás, légnedvesség, fajhő, gőzgép, hőforrások. A fénysebessége- erőssége- visszaverődése a sík és gömbidomu tükrökről, a fénytörés, a lencsék, a hasáb, a színesfény, a szivárvány, a szem, láttani eszközök. Természetes és mesterséges delejek, utóbbiak készítése, hatása a lágy vasra és delejre, távolhatás, földdelejesség, el és lehajlás, önálló tű. Villanyosság dörzsölés, közlés és megosztás által, dörzsvillanygép s egyéb villanyos eszközök; légvillanyosság. Galvanismus: Volta oszlopa, négy állandó telep; a galvanismus hő-, fény-, vegytani-, élettani hatásai; villany- delejesség és delejvillanyosság; hővillanyosság.

Tankönyv: Pisko-Salamin. Heti ó. sz. 4. Előadó: Molnár József.

Számtan. A kettőstétel alkalmazása oly feladatok megfejtésére, melyek az ugynevezett összetett hármasszabályhoz tartoznak. Az egyszerű kamatszámítás. Az olasz praktika. Határidő számolás. Az összetett arányok és az összetett hármasszabály mint ennek alkalmazása. Az arányososztás és az elegytési szabály.

Tankönyv: Mocnik Ferenc Dr. Szabóky Adolf. Het. 3 óra. Előadó: Rösch Frigyes.

Mértan. A vetítésmódok összehasonlítása: centrális, orthogonális és ferde vetítés alkalmazása egyszerű testekre: A gömb és gömbkörök vetületei a földrajzi mappákra alkalmazva. Tankönyv hiányzik. Heti óra szám 2. Előadó: Skoff Béla.

Szabadkézi rajz. Folytatólag a tanár által az iskolai táblán készített díszítmények systematicus menetben; domboru díszítmények úgy mint színezett mintalapok tanulmányozása, s rajzolások fejből. Het. 4 óra. Előadó: Hauser Károly.

IV. osztály.

Magyar nyelv. Irálytan. A nyelv mint stilus. Egyszerű irály lényege és alkalmazása. A szépirály lényege és alkalmazása. A szemlélhetőség és elénkesség. Verstan. A rythmus. A hangsúlyos verselés. Időmértékes verselés. Rimtan. Ügyiratok.

Olvasmányok: Távolból. A zsebrák. Coriolánus A nevelés Zrinyi korában. Hymnus. Fohászkodás. Kis gyermek halálára. Az elhagyott anya. Az erdei lak. Budai barejáték. V. László.

Dolgozatok: Folyamodvány. A zsolcai hős, Jokai után. A zsebrák,

Beöthy után. Tetszés szerint választott tárgy elbeszélés. Coriolanus I. fejezetének eredeti alakjában könyv nélkül írása. A szülő hely leírása. Szabadon választott tárgy elbeszélés. Vörösmarty Hymnusának elemzése. A karácsonyi szabadidő leírása. Kijelölendő a tárgyszerintesség a Kis gyermek halálára című költeményben. A Távolból című költemény személyesítései, hasonlatai és metaphoráinak magyarázata. A tél leírása. Az Elhagyott anya című költemény alakzatainak értelmezése. Az erdei lak ütemeinek és metszeteinek kimutatása. Levél. Erdei lak Tompa után. A fohászkodás. A muzsához. Házst versmintájának megjelölése és megnevezése. Budai harcjáték Kisfaludy K. után. Előadó: Moller Ede.

Német nyelv. A német nyelvtan rendszeres áttekintése. A sajátos német verstan elemei. Synonimák.

Olvasmányok: Dädalus und Ikarus, v. Ovid. Der getreue Eckart, v. J. W. Goethe. Die wandelnde Glocke, v. J. W. Goethe. Christof Columbus, v. Bernh. Scheinpflug. Die Kraniche des Ibykus, v. Fr. Schiller. Die Kumanier Dukaten, v. J. Felsmann. Eine ung. Krönung, v. J. Felsmann. Der Argonautenzug, v. Dielitz. Der Sklave und der Löwe, v. Curtmann. Die Kreuzschau, v. Ad. Chamisso. Attila's Schwert, v. Herm. Lingg. Der Kampf bei Termopylä, v. L. Stacke. Aschenputtel, v. Brüder Grimm. Theilung der Erde, v. Fr. Schiller. Die Puszte, v. Friedrich Körner. Die Sonne bringt es an den Tag, v. Ad. Chamisso. Reinecke Fuchs, v. J. W. Goethe. Rudolf v. Habsburg, v. Aegid. Tschudi. Der Sänger, v. J. W. Goethe.

Írásbeli dolgozatok. Veränderung durch Verbindung vereinzelter Sätze. Das Ordnen durcheinander geworfener Sätze nach gegebenem Plane. Das Ordnen durcheinander geworfener Sätze ohne Benützung eines Planes. Umänderung zusammenhängender Stücke. Bildung grösserer Satzganze. Periodenbildung. Umstellung der Gedichte in Prosa.

Tankönyvek: Deutsches Lesebuch für Mittelschulen, v. Felsmann. IV. Theil. Deutsches Stilbuch, v. Schwicker. II. Theil. Deutsche Sprachlehre, v. Joh. H. Schwicker. **Heti óra:** 3. **Előadó:** Stuppacher Lajos.

Francia nyelv. 1. Anyelvtan rendszeres ismételése. 2. A szóképzés préfixes, suffixes, szók összetétele. 3. Synonimák és gallicismusok ismertetése olvasás közben. **Olvasmányok.** Paysan ennuyé d'entendre appeler Aristide le juste; l'agneau et le loup; l'âge; la noix; le vrai courage; le voleur à l'heure du matin; les amis après la mort; l'âne et ses trois maîtres; le père et ses trois fils; le roi Mathias et le charlatan; du chaos et de la création du monde; de la création de l'homme; l'âge d'or; l'âge d'argent; l'âge d'airain et l'âge de fer; Attila; le chemin des armées; l'alföld; le baromètre; le corbeau et le renard.

Olvastattak és elmeztettek ezeken kívül a gyakorló tankönyvből a nyelvtan szabályait folyton értelmező válogatott mondatok.

Tankönyv: Hofer „a francia nyelv rendszeres tankönyve“; Salamin „ol-

vasókönyv"; Salamin-Leupin olvasmányoktól mutatványok. Heti óra: 3. Előadó: Salamin Leo.

Földrajz. Amerika, Ausztrália és Polinezia földrajza (természeti és ethnographiai viszonyai) tekintettel a fölfödözések és gyarmatosítások történetére is. É.-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika és Ausztrália térképeinek készítése. K. K. Dr. Hunfalvy Földrajza, és Kozen atlasza. Heti óra: 2. Előadó Bella Lajos.

Történelem. Az ázsiai és afrikai népek úgy szinte Görögország és Macedonia története, az ókor, népeinek művelődési állapotának kiemelése céljából Róma történetének tüzetes tárgyalása Augustus családjának uralkodásáig.

Kézi könyv: Ribáry világtörténelmenek 1-ső része. Előadó: Ulber Mátyás.

Természettan. Az erő és a mozgás, az erők összetétele és szétbontása, a súlypont, a gépek, a hajítás, ütközés és mozgás akadályairól; a cseppfolyós testek nyugvása és mozgása: a nyomás elterjedése, közlekedő edények, hajcsővesség, Archimedes törvénye, sűrűmerek; légnyomás, Mariotte törvénye, szivattyúk, légsűrítő, légritkító eszközök, léggolyók, a gázok szétömlése. A rezgésről általában, a hang keletkezése, zöngelépték, hangszerek, a hang terjedése, visszaverődése, az emberi fül.

Tankönyv: Pisko-Salamin. Heti óra: 3. Előadó Molnár József.

Vegytan. A fontosabb elemek és ezeknek nevezetesebb vegyületei tekintettel a természetben való előfordulás és a közéletben való alkalmazásra. A nevezetesebb ásványok és sziklafajok. A legfontosabb vegytani alaptörvények és vegyműveletek.

Tankönyv: Balló Mátyás, elemi vegytan az ásványtan alapvonalaival. Heti óraszám: 3. Előadó: Dr. Wallner Ignác.

Menyiségitan. A lánc szabály. Az osztr. magyar, német-, francia-, angol-, olasz-, orosz- és az egyesült államok pénznemeinek ismertetése és átszámítása. A saját és idegen váltók ismertetése és beszámítása. Nevezetesebb értékpapírok, földtehermentességi kötvények, magyar sorsjegyek stb. ismertetése és árfolyamuk szerinti meghatározása.

A belülszámtan négy alapművelete egész számokkal, és az első fokú egyenletek egy ismeretlennel.

Tankönyv: Moenik-Szabóky. Heti óra szám: 3. Előadó Molnár József.

Mértan. Szerkesztő számértan: Vonalok szögek, mértani síkalakok szerkesztése adott feltételekből, átalakítás és osztás.

A mértani szerkesztések alkalmazása a gyakorlati földművelésnél, és helyszínrajz.

Tankönyv: Vezérfonal rajzolásban Heissig Nándor után Szabóky Adolf. Heti óra szám: 2. Előadó: Skoff Béla.

Szabadkézi rajz. Diszitmények mind előrajzolás, mind classikai stílus kísérletek után. Az emberi arc és fej arányszámai megmagyaráztatnak a tanár előrajzolása után körvonalozva utánóztatnak. Arc- és fejtanulmányok alkalmas minták szerint. Heti 4 óra. Előadó: Hauser Károly.

V. osztály.

Magyar. Szerkezettan. A nyelvbeli előadás A feltalálásról. A gondolkodás. Az írás művek alakja. Az előadás általános formái:

Olvasmányok: Vörösmarty Mihály tanuló korában. Vonások a régi magyarok erkölceiből. Csikós. Az énekes pinty. Wesselényi életéből. Szondi két apródja Arany Jánostól. Műmagyarázat Greguss A. tól. Mikép kell az ifjaknak a költőket olvasni?

Dolgozatok: Vörösmarty jellemrajza Gyulai után Az erdő leírása. A sajói ütközet, Horváth M. Egy nyári vihar leírása. Az énekes pinty. Lázár gr. után. Tetszés szerint választott állat rajza. Szabadon választott mese írása. Wesselényi életrajza, Kemény után. Mikép mutathatja ki a tanuló háláját az iskola irányában? Levél. Egy-egy alkalmas regény vázlata. H. ó. 3. Előadó: Moller Ede,

Német nyelv. Tananyag: A német stilisztika alapvonalai. Elbeszélés. A leírás Az értekezés. A párbeszéd. A levél. A nyelvtani ismeretek ismételése.

Olvasmányok: Des Sängers Fluch, v. Ludw. Uhland. Die Nibelungen, v. Ludwig Uhland. Aus „Wahrheit und Dichtung,“ v. J. W. Goethe. Laokoon, v. J. J. Winkelmann. Der Mensch ist zu feinern Sinnen, zur Kunst und zur Sprache organisirt, v. J. G. Herder Das Testament Johannis v. G. E. Lessing. Schiller an Goethe. 3 Briefe Goethe an Schiller. 3 Briefe.

Írásbeli dolgozatok: Elbeszélések, leírások, értekezések és levelek.

Tankönyvek: Német tan- és olvasó könyv I. r. szerkesztette Felsmann. Deutsches Stilbuch, v. Schwicker, II. Theil Heti óra szám. Előadó: Stupacher Lajos.

Francia nyelv. A határozók tana Alaktan folytatása: igeragozás, az olvasmányokban előforduló ugynevezett rendhagyó igék. A függő mondat; mód és időtan. Synonymák és gallicismusok.

Nyelvtan: Salamin-Ollendorf. Olvasmányok mint a harmadik osztályban. Heti óra szám: 3.

Földrajz. Europa politikai földrajza az osztrák-magyar birodalom kivételével. Németország, Franciaország és Angolország térképének készítése.

K. K. Hauke-Környei és Kozen. Heti óra szám: 2. Előadó: Bella Lajos.

Történelem. A kereszténység története Amerika fölfedezéseig.

A kereszténység eredete és terjedése Constantinusig. A népek nagy vándorlása és az annak folytán alakult új államok története a magyar alakulásáig. Az izlam eredete és elterjedése. A pápaság uralma és a keresztes hadjáratok A középkori viszonyok bomlása.

Kézikönyv: Ribary világtörténelmének 2-ik része. Heti óra szám: 3 Előadó: Ulber.

Természettudomány. A szervek boncolása alapján az organographia. A makroszkopikus jelleg megállapítása; a rendszer főbb rendjeinek képviselői folytonos makroszkopikus elemzése által begyakoroltatott. Ismétlésül csoportosítás a használat, elterjedés és physiognomia szempontjából.

Tankönyv: Linnkess Növénytan. Heti óra szám: 2. Előadó: Dr. Fialoszký.

Mennyiségtan. A numericus egész szám általában. A tizes egész számmal való műveletek. Számítan szorosabb értelemben (Zahlenlehre.) A törtek. Arányok és aránylatok; ezek alkalmazása gyakorlati feladványokra. A rangműveletek fogalma A hatványok és gyökök. Az első és másodfoku egyenletek egy ismeretlennel.

Kellő bevezetés után az egyenes vonalú idomok egybevágósága, hasonlósága és területük kiszámítása. A körrel szóló tan, kivéve a szabályos húr- és érintő sokszögek meghatározását és a körmérést.

K. K. Mocnik-Klamarik. Heti óra: 5. Előadó: Hahnenkamp Rezső.

Vegyten. A legfontosabb szénhydrogenvegyületek, szénhydratok, szeszek, savak, cyanvegyületek, aljak, gyanták, festő anyagok, zsiradékok és protein-anyagok különös tekintettel a közéletre (szappan, ecet, stb.)

Tankönyv: Balló Mátyás, elemi vegyten. Heti óra szám: 3. Előadó: Dr. Wallner Ignác.

Mértan. A kör tana. A kúpmetaszetek és csigavonalok, azok érintése és érintőik. Lefejtők és lefejtettek.

A görbék alkalmazása az építészet és gépészetben.

Tankönyv: Heissig N. után Szabóky A. Heti óra szám: 2. Előadó: Skoff Béla.

Szabadkézi rajz. Domború disztiményi tanulmányok egyszerű árnyékolással, vagy alkalmas szinezett minták, tekintettel a stylusra, s adott alkalommal az emberi vagy állati alak is belevonatik a gyakorlatba, végre alkalmas technikai tárgyaknak távlati előállítás. Het. 4 óra. Előadó: Hauser Károly.

VI. osztály.

Magyar nyelv. A művészetek fogalma, felosztása. A szónoklat meghatározása, tárgya és célja. A szónoki beszéd kellékei. Belső, külső érvek. Az érvelés alakjai. A szónoki inventió Megindítás és rábirás kellékei. A dispositio. A tétel, bevezetés, tárgyalás és betejezés. Eszmekötés és áthajlás. A szónoki irány s kellékei. Szónoki meghatározás és részlelés. Rhetor. figurák. A beszéd nemei. A beszéd szóbeli előadása. Az egyházi, politikai és akademi. szónoklat története rövid vonásokban. Kitünőbb szónokok jellemzése. A magyarra tátnál a klasszikai nemzetek szónoklatára is történtek vonatkozások

O l v a s m á n y o k: 1. Kölcsey „védbeszéde.” 2. A művészet és aesthetika haszna (akad. b. Gregusstól.) 3. Paraenesis (Kölcseytől.) 4. Emlékbeszéd Kiss J. felett. (Toldytól.) 5. A halálbüntetés eltörlése mellett szóló parlam.-beszéd egyes részletei (Szemere). Írásbeli feladványok. Üdvözlő irat a szülő valamely vállalatának sikerülte alkalmából. Kölcsey: Egy férjgyilkoslásról vádolt nő ügyében szóló védbeszédjének adatai vázlatban. Egy rendes, egy szónoki okkötés, egy dilemma s egy trilemma szerkesztése adott tételek alapján. A művészet kitünő iparűzet. (Greguss: „a művészet és aesthetika

haszna" című akad. beszéde után.) Szeresd a házat... (Kölcsey Paraen. nyomán.) Emlékbeszéd Kiss J. felett (Toldy után.) Kiss J. feletti emlékbeszéd folytatása. Az egyházi és törvényszéki beszéd gyakorlati hasznáról (értekezés.) Akadémiai szónokainak jelesbjei jellemző vonásokban. Záró tétel: Bucsúbeszéd szerkesztése.

Tankönyv: Névy „Írásművek elmélete.” Heti óra szám: 3. Előadó: Kárpáti Károly.

Német nyelv. A szónoki beszéd A szóbeli előadás. A taglejtés. Ügyiratok.

O l v a s m á n y o k: Laokoon, v. J. J. Winkelmann. Die Künstler, v. Fr. Schiller. Dass Vorzüge des Geistes ohne sittliche Gesinnung keinen Werth haben. Predigt v. E. D. Schleiermacher. Aus den Reden an die deutsche Nation v. Joh. G. Fichte. Der Stutzer, v. K. Tscharnier.

I r á s b e l i d o l g o z a t o k: Lessing. (Biografia.) Brief. Wieland. (Biografia.) Das Christfest. Brief. Die Ansicht der Griechen über die Entstehung der Welt und der Götter. Der Stutzer, Rede v. Tscharnier; Angabe der Hauptgedanken. Bizonyítvány, felhatalmazás, kötelezvény, nyugtatvány, végrendelet.

Két hetenkint egy-egy írásbeli dolgozat.

Tankönyv: Német tan- és olvasókönyv. I. r. Felsmann, Heti óra szám: 2 Előadó: Stuppacher Lajos.

Francia nyelv. A rendszeres nyelvtan befejezése (alaktan és mondattan) Nyelvtan: Salamin-Ollendorf.

O l v a s m á n y o k: Az előbbeni osztályokban előfordulókon kívül következők: Le Sicule et le Français; Fables d'Ovide; Du Cahos et de la création du monde; L'âge d'or; L'âge d'argent; L'âge d'airain. Les géants foudroyés; L'assemblée des Dieux; Traits caractéristiques d'Attila.

Olvasókönyv: Salamin-Leupin. Heti óra szám: 3.

Földrajz. A magyar ausztriai birodalom physikai áttekintése. A talaj az ásványi vizek, fürdők, fémek, sók s egyéb szervetlen termények. Az emelkedés viszonyai s a természetmények, az állatok. A vizerek, országutak, vas pályák stb. Az ipar s kereskedelem és műveltség. A nyelv, a felosztás. (Mindez graphikai úton több mint 100 rajzban a tanár által az iskolai táblára rajzolva, s a tanulók által utánózva.)

Tankönyv: Mihályfi, Magyarország és Ausztria. Heti óra szám: 2 Előadó: Dr. Fialoszy Lajos.

Történelem. Közép kor, ujkor II. József koráig.

Kézikönyv: Ribáry világtörténelmének 2-ik és 3-ik része. Heti óraszám 3. Előadó: Ulber Mátyás.

Menyiségtan. Hatványok és gyökök (ismétlés), kiváló tekintettel a végszerűtlen számokra és a külön számokkal való műveletekre. A logarok. A kitevőleges egyenletek. Az első és másodfoku egyenletek két vagy több ismeretlennel. A lánctörtek. Az első foku határozatlan egyenletek. A számtani és a mértani haladvány. A kamat-kamatszámítás különböző feladványai.

A szabályos húr és érintő sokszögek meghatározása szerkesztés és számítás által. Körmérés. A síkháromszögtan. A tömörmértanból kellő bevezetés után a szabálytalan polyederek tana

Kézikönyv: Mocnik-Klamarik Heti óraszám: 6. Előadó: Hahnenkamp Rezső.

Mértan A tömör mértan főbb elvei, a derékszögű vetülettannak a pont, vonal és síkokra vonatkozó feladatai megoldása, síkidomok forgatása. A test-szög (háromél) négy megoldása.

Tankönyv: Hieser Szaboky. Heti óraszám 3. Előadó: Skoff Béla.

Természetráajz. Az állati szervek ismertetése s összehasonlítása alapján a rendszer különös tekintettel az állatok emberhez való viszonyára s elterjedésére Ismétlésül csoportosítás az utóbbi szempontokból.

Tankönyv: Kriesch J. Állattan. II. ó. 3. Előadó: Dr. Fialovszky Lajos,

Vegyten. Az elemek és a fontosabb szervetlen vegyületeknek megismeretése. Ennek alapján a vegyületek törvényei, vegyszámítás, parányelmélet, egyenértékesség, vegyértékesség, vegytani képletek fejtegetése.

Tankönyv: Bierbauer Lipót, vegyten I. rész. Heti óraszám 3. Előadó: Dr. Wallner Ignác.

Szabadkézirajz. Domboru díszitményi minták után rajzolás határozott árnyékolással, továbbá az emberi fej reliefben, építészeti részek, (párkányzat, alapzat sat.) Het. 2 óra. Előadó: Hauser Károly.

VII. osztály.

Magyar nyelv Költészet. A különböző irányok. A költészet felosztása Elbeszélő költészet. Alanyi költészet. Leíró költemények A dráma. Tragédia. Komédia, drámai költemény.

Olvasmányok: Csik Ferke. Árvalányhaj. A futó csillagról. A szentháromság titka Megy a Juhász. Temetés. Ágnes asszony. Kádár Kata. Kartausi (mutatvány.) Szülőföldem szép határa. Télen nyáron pusztán az én lakásom. Tornácomon. Mohács. Enyhülés. A boldog pestiek. Kazinczy Berzsenyihez (költői levél) Eszmény és való. Apotheosis. Közelítő tél. Hymnus. Egy gondolat bánt engemet. Falusi órák. Terebólyos nagy fa. A castillai nemes. Ikarus. Coriolanus vázlata. Katona József életrajza s a Bánk bánhoz írt előszavának értelmzése. Bánk bán történeti alapja. Bánk bán I. II. felvonása.

Dolgozatok: A koldus gyermek Jókai után. Csik Ferke prózában. A monda és regé egyező meg eltérő jellemvonásai az „árvalányhaj“ és „a futó csillagról“ című költemény alapján. Mi a különbség az érzelmi és értelmi költemény közt. a „sohajrás“ és „enyhülés“ alapján. Mi a különbség a dityramb és rapsodia közt. a „főti dal“ és „egy gondolat bánt engemet“ alapján. Mi a különbség az óda és hymnus közt az „apotheosis“ és „hymnus“ alapján. Biberach Bánk bán I. felvonásában. Bánk bán az I. és II. felvonásban. Szigeti veszedelem, Zalán futása, egy-egy regény és Bánk bán vázlata H. ó. 3. Előadó: Moller Ede.

Német nyelv. Rhythnika, epika, lyrika, dráma

Olvasmányok: Aus dem Niebelungenliede, übersetzt v. W. v. Ploennies. Aus Hermann und Dorothea, von Goethe. Gebet während der Schlacht, v. Theod. Körner. Grenzen der Menschheit, von Goethe. Dithyrambe, v. Schiller. Aus den römischen Elegien, v. Goethe. Die Sänger der Vorwelt, v. Schiller. Der Wanderer, v. Goethe. Prolog aus Jungfrau von Orleans, v. Schiller.

Iskolai dolgozatok: Die Entstehung des Nibelungenliedes. Brief. Luise, v. Voss. Inhaltsangabe. Historische Grundlage zu Hermann und Dorothea. Dithyrambe, v. Schiller. Idee des Gedichtes. Tenzzone. Anfänge der deutschen Dramen. Jungfrau von Orleans, Drama v. Schiller; geschichtlicher Stoff. Charakter Zeichnung der Jeanne d'Arc in dem Drama Jungfrau von Orleans, v. Schiller.

Tankönyv: Deutsches Lehr- und Lesebuch für höhere Lehranstalten, v. Alois Egger. I. Theil.

Heti óraszám 2. Előadó: Stuppacher Lajos.

Francia nyelv. Nyelvtan és olvasmányok mint a hatodik osztályban. Heti óra 2. Előadó: Leupin János.

Földrajz. A föld kosmikus viszonyai, a föld felületének megalakulása; a tengerek s földségek. Az éghajlat. Az egyes földségek, tagjaik, törzseik, úgyszintén vízrendszereik részletes taglalása alapján az összehasonlítás. A talaj anyagának összehasonlítása, és a legfontosabb termények. Néprajz. (Minden graphikai uton mint a VI. osztályban)

Tankönyv: Visontay: Általános összehasonlító földrajz. Heti 2 ó. Előadó: Dr. Fialovszky Lajos.

Történelem. A legújabb kor története.

Az amerikai szabadság harc. A francia forradalom s Napoleon kora. Az újabb forradalmak s az újabb állami alakulások.

Kézikönyv: Ribary világtörténelmének 3-ik része. Heti óraszám 3. Előadó: Ulber. Mátyás.

Mennyiségtan. A lánc-törtek. A kapcsolástan rövid ismételése után binomial szorzatok és a binomialtétel végszerű kitevőkre. A magasabb rendű számtani haladványok. Felsőbb fokú numericus egyenletek végszerű és végszerűtlen gyökeinek meghatározása (regula falsi, Newton módszere.)

A tömörmértan. A gömbháromszögtan és alkalmazása a szabályos polyderekre.

Tankönyv: Mocnik-Klamarik. Heti óra 4. Előadó: Hahnenkamp Rezső.

Mértan. A sík és görbe felületű testek, síkalkali metszeteik, hálózataik, áthatásaik, és érintő síkok. Bevezetés az árnyéktanba, a pont, vonal és sík vetett árnyéka.

Tankönyv: Hieser-Szabóky. Heti óraszám 2. Előadó: Skoff Béla.

Természettudomány. Az ásványok terminológiája (Ásvány- morphologia-, physika- és chemia) Általános geologia. (A föld mint bolygó. A föld összeségének egyes tagjai (atmosphära, hydrosphära, stb) és ezek kölcsönös hatása. (Különleges geologia.) Petrographia. Geotektonika. Stratigraphia) A geologia elemei különös tekintettel a magyar birodalomra és a szomszéd területekre,

Tankönyv: Kriesch János, ásványtan és földisme. Heti óraszám 3. Előadó: Dr. Wallner Ignác.

Vegytan. Szerves vegyületek összetétele és osztályozása. Zsírtestek. Kevesebb könnyű vegyületek. Szénenydúsabb vegyületek. Illatos anyagok Naph-talinvegyek. Cyanvegyületek. Ismeretlen összetételű vegyületek. Szerves vegyek elemzése. Vegyfolyam az élő szervezetekben, tekintettel a vegyek és vegyfolyamok gyakorlati alkalmazására.

Tankönyv: Bierbauer Lipót, vegytan II. rész. Heti óraszám 2. Előadó: Dr. Wallner Ignác.

Szabadkézi rajz. Díszitményi rajzolás mindenféle stylus után különös tekintettel a lehető legnagyobb kiviteli pontosságra Az emberi test szabad plasticus részei: kezek és lábak. Heti 2 óra. Előadó: Hauser Károly.

VIII. osztály.

Magyar nyelv. Az irodalom és irodalomtörténet fogalma. A magyarok eredete, hitvallása, társadalmi viszonyaik, nyelve, írása. A hun és magyar mondakör. Halotti beszéd (nyelvtörténeti szempontból.) Az Arpádok alatti költészet. Az Anjouk alatti költészet. Mysteriumok Balassa B. (I.) Ilosvai, Tinódi, Pesti, Heltai, Zrinyi, Liszti, Gyöngyösi eposzi költészete. Pázmány irod. működése. Faludi, Mikes K. A franciás, classica és népies irányu iskolák, azok képviselői s hivei. Csokonay, Dajka. Kisfaludy S. költészete. Révay, Versegby a nyelvtudományban. Kazinczy, Kármán mint a szép próza művelői. Kazinczy nyelvújítása. A nyelvújítási harc. Berzsenyi, Kis F., Kölcsey. Katona J. drámája. Kisf. Károly, Bajza, Vörösmarty lyrai költészete. A classica nemzeti eposz művelői. A népies triász. Petőfi, Tompa, Arany. Műfordítók: Szász Károly. Regényirodalom s művelői: Jósika, Jókai, Kemény, Eötvös, Vas Gereben. Színműirodalom s művelői: Vörösmarty, Kisf. K., Szigligeti, Tóth. A népszinmű. Újabbkori nyelvtudomány s vívmányai. Az Akadémia, és Kisfaludy-Társaság működése.

O l v a s m á n y o k. 1. Rege a csodaszavasról. 2. Keveháza. 3. Halotti beszéd. 4. Pannonia megvételéről szóló ének. 5. Mutatvány Báthory biblia fordításából. 6. Br. Balassa „bucsuéneke“ hazájához. 7. Mutatvány Ilosvai Toldiából. 8. Mutatvány Balassa M. árultatásáról című színműből. 9. Részletek a Zrinyiászból. 10. Mutatvány Pázmány „Kalauzából“ és Mikes K. „törökországi leveleiből.“ 11. A szerencse forgandóságáról. (Faludi) 12. Epistola Barcsayhoz (Bessenyeitől.) 13. Egy boldogtalan panaszai a halovány holdnál. (Anyostól.) 14. Egy ledőlt szoborhoz. (Baróti.) 15. Lantomhoz (Virág B.) 16. Mutatvány Guadányi „Notáriusából.“ 17. A reményhez. (Csokonay) 18. Mutatványok Kisfaludy S. „Kesergő és boldog szerelmeiből.“ 19. Kazinczy néhány epigrammája a „Tövissek és Virágokból.“ 20. Óda a magyarokhoz. (Berzsenyitől.) 21. Mutatvány Katona „Bánk bán“-jából. 22. Rákosi szántó. (Kisfaludy K.) 23. Isten hozzád (Bajza.) 24. Kis gyermek halálára. (Vörösm.) 25. Hadúr és Armány csatája. (Zalánból.) 26. Kölcsey hymnusa. 27. A kül-

V. oszt. Tananyag: A ker. kath. hittan általános része. K. k. Dr. Wappler. VI. oszt. Tananyag: A ker. kath. hittan különös része. K. k. Dr. Wappler. VII. oszt. Tananyag: A ker. kath. erkölcsstan. K. k. Dr. Wappler. VIII. oszt. Tananyag: A ker. kath. egyház történelme. K. k. Dr. Wappler. Előadó valamennyi osztályban: Kriegler Mihály.

Evang. vallástan. I—IV. oszt. A káté első főrészei. K. k. Wendel-Pálffy. H. ó. 1. Előadó: Brunner János. V.—VIII. oszt. A keresztyén hit- és erkölcsstan. K. k. Zsilinszky Mihály. H. ó. 1. Előadó Freytag Victor.

Mozes vallástan. I.—II., és III., IV., V., VI., VII. oszt. Jób könyve 20-ik szakaszáig. Együttesen 2—2 órában. Előadók: Elias Miksa és Grünwald Manó.

IV.

Jótékonysági rovat.

a) Főreáliskolai segélyegylet.

A főreáliskolai segélyegylet ez évben is folytatta működését, melynek eredménye következő:

Az 1876-ik év végével	135 frt 86 kr.
Takarék pénztárban	1049 frt 78 kr.
Kamatok ezen tőkéről feb. 22-ig	38 frt 37 kr.
Az 1876/7-ik évre befizettek. Földtehermentési kötvények utáni kamatok	36 frt 50 kr.
A l a p i t ó t a g o k: Zalka János győregyházmegyei püspök ur Ő Nagyméltósága 30 frt; a sopronyi takarékpénztár 30 frt. a kaposvári takarékpénztár 10 frt.	70 frt — kr.

R e n d e s é s p á r t o l ó t a g o k: Holzmann György 2 frt; Füzy Károly 2 frt; Vaniss Adolf 2 frt; Zalka Mihály 2 frt; Ofner János 2 frt; Kelényi Józsefné 3 frt; Vaniss Ignác 2 frt; Dr. Töppler Károly 2 frt; Steiner Ignác 2 frt; Tiefbrunner Tivadar 2 frt; Wrchovszky Nándor 2 frt; Krauss Károly 2 frt; Pottyondy Miklós 2 frt; Villec Antal 2 frt; Spiess Antal 2 frt; Genthon Károly 3 frt; Illés Gedeon 2 frt; Kár József 2 frt; Hasenauer Ágoston 2 frt; Thiering Gyula 2 frt; Reichard Adolf 2 frt; Kluge Lajos 2 frt; Stadler Lajos 2 frt; Regenhardt A. 2 frt; Hahnenkamp Rezső 2 frt; Ulber Mátyás 2 frt; Rösch Frigyes 2

6) Kadnár Károly II. o. Rosenfeld Katalin alapít. féle ösztön.	125	„
7) Rechnitz VIII. o. Rosenfeld Katalin	125	„
8) Rutrich Richard VI. o. Svoboda	50	„
9) Stuppacher Lajos VI. o. sopronyi reáliskolai alapítvány féle ösztöndíj	150	„
10) Takács Lajos VIII. o. Rosenfeld Jakab	125	„
Összesen:		1230 frt.

A jövő tanév kezdetével ismét ki fog adatni: a) a soproni reális. alapítvány című 150 frtos ösztöndíj; erre csakis soproni születésű, a magyar nyelvet bíró szegény tanulók folyamodhatnak; b) 2 Rosenfeld Jakab és 2 Rosenfeld Katalin-féle 125 frtos ösztöndíj melyekre szorgalmas, jó erkölcsű és valóban szegény tanulók valláskülönbség nélkül folyamodhatnak.

Az a) alatt jelzett ösztöndíjt kérelmező folyamodványok a nmgu vallás és közoktatási m. kir. ministeriumhoz,—a b) alattiak pedig sz. kir. Soprony városa tek. tanácsához címezve f. é. szeptemb. hó 20-ig a sopronyi állami főreáliskola igazgatóságánál nyújtandók be. E határidő után érkező kérelmek tekintetbe vétetni nem fognak.

c) Az iskolai takarékpénztár.

Az 1875/6 iskola évnél végeig 31 ifju által betéttett . .	165 frt. 12 kr.
13 az 1876/7 iskolai évben új betéte után	123 frt. 19 kr.
az 1876 évi kamat	9 frt. 69 kr.
összesen	298 frt. — kr.

Kiadás :

könyvéért :	5 frt. 30 kr.
két ifju vett ki	25 frt. 48 kr.
összesen	30 frt. 78 kr.
összes maradvány :	267 frt. 22 kr.

miből a kölesön és takarékpénztárban elhelyezett 264 frt. 90 kr ; kézi pénztárban 2 frt. 32 kr. o. é.

Soprony 1877 június 8-án.

R ö s c h F r i g y e s
pénztárnok.

d) A „Deák Ferenc“ ösztöndíj alap.

Az 1876/7 iskola évnél kezdetével volt	171 frt. 28 kr.
az 1876/7 évben következő adakozások folytak be :	

A t a n á r i k a r t ó l :

Bella Lajos 8 frt., Kárpáti Károly 3 frt., Moller Ede 10 frt.,

Molnár József 10 frt., Salamin Leo 8 frt., Skoff Béla 10 frt.,

összesen : 49 frt. — kr.

A t a n u l ó k t ó l : I. a. osztály

Ackerler Ferencz, 20 kr., Bauer Antal 1 frt., Berger Lajos 10 kr., Perlakovits Pál 40 kr., Chramosta Sándor 50 kr., Faschinger György 1 frt., Feldmann Miksa 40 kr., Fischer Hugo 1 frt., Karkl György 30 kr., Kakas Ferencz 20 kr., Kakas József 20 kr., Kolomann Manó 50 kr., Kohn Sándor 40 kr., Locke Ágost 30 kr., Pergar Ferencz 30 kr., Raidl Antal 20 kr., Rosenberger József 30 kr., Rupprecht K. 40 kr., Stessel Karoly 20 kr., Stiegler Lajos 20 kr., Strodl János 1 frt., Trinkl István 1 frt., Ziegler Károly 50 kr., Zumpf Gustav 30 kr.

összesen : 10 frt. 90 kr.

I. b. osztály

Aranyos Ferenc 50 kr., Blaschek Ágost 20 kr., Bereiter 6 kr., Czeke Gustav 1 frt. 60 kr., Deutsch Samu 10 kr., Fodor Elek 40 kr., Fehr J. 20 kr., Gregovits Jakab 20 kr., Hagemann 30 kr., Juray Antal 30 kr., Kadnár 10 kr., Kocsis 80 kr., Mayer Beni 90 kr., Németh Zsiga 70 kr., Rosenberg Miksa 30 kr., Spitzer Gustav 40 kr., Steinpöck Gottfried 70 kr., Tertsch Géza 40 kr., Vogl István 50 kr., Farkas Antal 30 kr.

összesen : 8 frt. 96 kr.

II. osztály.

Arnes S. 60 kr., Babka Kál. 50 kr., Berke Árpád 1 frt. 50 kr., Bertalanffy Pál 1 frt., Bischitz D. 50 kr., Fürst Berch. 50 kr., Hoholin Gyula 50 kr., Kerpl M. 1 frt., Meller Henrik 50 kr., Mészáros Gyula 50 kr., Pfeiffer Conrad 1 frt., Töpler Lajos 1 frt., Wapl Károly 1 frt.

összesen : 12 frt. 10 kr.

III. osztály

Bischitz N. 1 frt., Borschitzky Z. 1 frt., Heszky 50 kr., Kammerloher 1 frt., Krausz M. 1 frt., Krumpp 30 kr., Schmidl 50 kr., Simonyi K. 1 frt., Strauss N. 50 kr., Ullein F. 1 frt., Zehetner K. 1 frt.

összesen : 9 frt. 80 kr.

VII. osztály.

Arendt 30 kr., Hiernschrodt 1 frt., Károlyi 1 frt., Kelényi 50 kr., Kollár 1 frt., Lasz 30 kr.

összesen : 4 frt. 10 kr.

föld magyarjaihoz. (Petőfi) 28. Tompa egy népdala. 29. Szondi két apródja. (Arany.) 30. Mutatvány Arany „Toldi“-ából. 31. Az anya és fiai. (Greguss.) 32. A magyar zene (Szász K) 33. Mutatvány Szigligeti „Trónkeresők“ című drámájából.

Írásbeli dolgozatok: A hunok és magyarok eredetéről szóló monda, Arany. „Rege a csodaszarvasról“ című költeménye nyomán nyújtandó. A költészet állapota az Arpádok alatt. Zrinyi a költő (élet és jellemrajz). Pázmán Péter működése. Csokonay (jellemrajz). Jellemeztessék Petőfy mint laikus költő. Magyarország közlekedési eszközei. Az akadályok sokaságától megijedni, nem nagy szívnek, nem bátor léleknek tulajdona.

Tankönyv: Erődi B. Irodalomtörténete. Olvasókönyv ugyanattól. Heti órák száma: 3. Előadó: Kárpáti Károly.

Német nyelv. Tananyag: A német irodalom fejlődésének áttekintése.

Olvasmányok. Das Hildebrandslied. Walther von Aquitanien. Untreue, von Kürnberg. Auf Reinmar des Alten Tod, v. Walther v. der Vogelweide. Aus Reicke de Vos. Gefährdetes Geleite, von Walther v. der Vogelweide. Eine feste Burg ist unser Gott, von M. Luther. Aus dem Simplicissimus v. Chr. v. Grimmelshausen, Joh., der Seifensieder, v. Fr. v. Hagedorn. Eingang aus: „Die Alpen“ v. Albrecht v. Haller. Der Eislauf v. Klopstock. Die Braut v. Messina, v. Schiller.

Iskolai dolgozatok. Die Runenschrift der Deutschen und ihre Verwendung. Martin Luther als Begründer der nhd. Schriftsprache. Joh. der Seifensieder: Charakteristik der Personen. Die Alpen. Gratulations-Schreiben eines Studenten an seine Eltern zum Jahreswechsel. Die Braut von Messina; Inhalts-Angabe. Das griechische Theater.

Tankönyv: Deutsches Lehr- und Lesebuch für höhere Lehranstalten, von Dr. Gustav Heinrich. Heti óra szám: 2. Előadó: Stuppacher Lajos.

Francia nyelv. A rendszeres nyelvtan befejezése (alaktan és mondattan). Nyelvtan: Salamin-Ollendorf.

Olvasmányok. L'agneau et le loup. Les champignons. Les grenouilles et Jupiter. Les amis après la mort. Les deux renards. Le loup et le jeune mouton. L'Arabe et son cheval. Le garçon emportant un loup. Diogène et l'esclave. Le roi Mathias et le charlatan. Leel et Conrad I-er. Le Sicule et le Français és több mese Ovidtól. Előadó: Leupin János.

Földrajz. A VII. oszt. tananyaga fatölágosan, a vízrendszerek mint a közlekedés eszközei s a forgalom és népsűrűség előmozdítói tárgyalattak. Az országutak csomói mint városok. Összehasonlító topographia.

K. k. Visontay: Ált. összehasonlító földrajz. Előadó: Dr. Fialovszki Lajos.

Történet. Magyarország pragmatikai története. Kézikönyv: Ribary, Magyarország oknyomozó történelme. Hetenkinti óraszám: 3. Előadó: Ulber Mátvás.

Mennyiségtan. A VII. osztálytananyagán kívül: Az algebra és mértan köl-

csönös vonatkozásának fejtegetése. Az elemző síkmértan alapvonalai. Tankönyv: Mocnik-Klamarik. Het. ó. 4. Előadó: Hahnenkamp Rezső.

Mértan. A poliederek és görbe felületek saját és vetett árnyéka tekintettel a megvilágítás hatályára, fénypont és fényvonal. A szabad távlat elemei, a ferde vetület elmélete, gyakorlati alkalmazások műipari tárgyakra.

K. K. mint a 6-dik és 7-dikben. Het. ó. 2. Előadó: Skoff Béla.

Természettan. A fény terjedése, erőssége, a fény visszaverődése a sík és gömbidomu tükrökről; fénytörés, delejes visszaverődés, fénytani hasáb, lencsék; szinszóródás, szivárvány, szinképelemzés, fényődzés, villódzás; a szem, fénytani eszközök; fénytalálkozás; fényesarkítás és kéttős törés.

Mesterséges delejek készítése, a delejes erők mérése, a távolhatás törvénye; elhajlás és lehajlás, földdelejességi hatályosság.

Dörzsölés közlés és megosztás által, a távolhatás törvénye; villanygépek és egyéb vill. eszközök, légköri villanyosság. Galvanismus. Volta kísérlete, állandó telepek, a galvánfolyam különféle hatása, galvánsarkítás; a vezetők ellenállása, Ohm törvénye; a villam rohamok kölcsönös hatásai, a villam roham delejező hatása, Ampère elmélete; villamdelejesség, Volta indítás, delejindítás, kereszt delejesség; hővillanyosság, élettani villanyosság. Hőmérők; hőterjedés vezetés és sugárzás által, Melloni hővillanyoszlopa; a háromféle halmazállapotú testek kiterjedése meleg által; olvadás, gőzölgés, párolgás fajhő.

K. . Pisko-Aujeszky. Het. ó. 4. Előadó: Molnár József.

Terményrajz. A VII. oszt. tananyaga a geologia elemeinek kivételével.

K. K. Kriesch János, ásványtan és földisme. Het. ó. 2. Előadó: Dr. Wallner Ignác.

Vegyten. A VII. oszt. tananyaga.

T a n k ö n y v : Bierbauer Lipót, vegyten, II. rész. Het. ó. 2. Előadó: Dr. Wallner Ignác.

Bölcsészet Az ókori philosophusok rövid ismertetése (bevezetésül.) A lelki életről általában; a lelki élet nyilatkozatairól különösen: Ismerő, érző és vágyó tehetség. A logika meghatározása haszna, részei; a fogalom tartalma terjedéke s ezek egymásközi viszonyai; az ítéletek tana; a következtések tana. Tudománytan: A meghatározás, felosztás és bebizonyítás.

K. K. Dr. Klamarik-Lindtner. H. ó. 2. Előadó: Molnár József.

Szabadkézi rajz H. ó. 2. Előadó: Hauser Károly.

A rk. hittan. I. oszt. A hitről általában és különösen. Az isten parancsairól. Közép katekizmus. II. oszt. Az anyaszentegyház parancsairól. A szentségekről. A szentelményekről és az imádságról. Tankönyv: Közép katekizmus. III. oszt. Tananyag: A ker. kath. anyaszentegyház szertartásainak magyarázata. K. k. Frencl. IV. oszt. Tananyag: Az ó- és új szövetség története. K. k. Schmied-Czuczor.

VIII. osztály.

Boschan 50 kr., Jagasits 30 kr., Schneider L. 30 kr. Rechnitz 30 kr., Takáts 30 kr.

	összesen :	1 frt. 90 kr.
az 1876-ik évtől a kamat		5 frt. 57 kr.
	összesen :	273 frt. 61 kr.

Ezen összegből kiadatott

Deák Ferencz fény képe	8 frt. — kr.
A kölesön és takarékpénztárba betéttett	251 frt. — kr.
A kézipénztárban	14 frt. 61 kr.
összesen :	273 frt. 61 kr.

Soprony 1877 junius hó 8-án.

R ö s c h F r i g y e s,
pénztárnok.

V. Érettségi vizsgálat.

Az érettségi vizsgálat írásbeli része tartatott meg május hó 2, 3. és 4.

Az érettségi vizsgálatra jelentkeztek :

Bochán Gustav, Jagasics Gyula, Rechnitz Mór, Schneider Lipót, Szeybold Károly és Takács József a VIII. oszt. rendes tanulói, ugy Schöll Zsigmond budapesti műegyetemi 3-ad éves hallgató.

A feladványok voltak :

1) a magyar nyelvből : Mátyás király (jellemzés).

2) a német nyelvből : A tatárjárás németre való fordítás.

2) a mennyiségtanból :

$$\left\{ \begin{array}{l} 1) \text{ Soroltassanak fel, és bizonyitassanak be} \\ \text{azon tételek, melyek ferdeszögű síkhárom-} \\ \text{szögek feloldásáa szolgálnak.} \\ 2) \begin{array}{l} 8x + y + b \\ 5x + 3y = 23 \end{array} = 5 \text{ egyenlet oldassék} \\ \text{meg positiv egész számokban.} \\ 3) \text{ Származtassék le a kör sark egyenlete.} \end{array} \right.$$

A junius hó 25-én.

Dr. Kádas Rudolf győrtankerületi főigazgató ur elnöke alatt tartott szóbeli vizsgálaton a ministeri biztos Szilly Kálmán műegyetemi tanár úr jelenlétében Boschán Gusztáv és Rechnitz Mór jelesen, — Schneider Lipót, Takáts Lajos es Schöll Szigmond egyszerüen éretteknék nyilvánitattak.

VI. Ipariskola.

Azon örvendetes helyzetben vagyunk e tanodának haladását bejelentetni ; az előkészítő osztályba 43, az 1-ső évbe jelentkezett 14 tanuló, az elsők közül 11, az utóbbiak közt 6 állotta ki a vizsgálatot Ballagi Károly

kir. tanácsos és tanfelügyelő ur, úgy Kugler Henrik ur, a sopronyi kereskedelem és iparkamara alelnökének jelenlétében; azon tanulóknak kik éretteknek találtattak a felső osztályba való menetelre a rendes bizonyítványok kiadattak

Sajnálni kell azonban hogy az előkészítő osztályban levő tanoncok mesterei oly csekély ellenőrzést gyakorolnak az iskola látogatására; számosan közülök kik az iskola - látogatási ellenőrző bizottság tagjai voltak az egész éven át egyszer sem jelentek meg az órákon, — a tanoncok látván miszerint sokan a mesterek közül nem hogy sürgetnék az iskola látogatást. de még vissza is tartják őket attól, nem igen buzgólkodnak a tanuláért, úgy is tudják hogy amint az ez évben is történt, a mesterek által iskola bizonyítvány nélkül is felszabadítatnak. A nagy közönyösséget tanúsítja az is hogy az egyesület részéről is alig jelentek meg 6-an a vizsgálaton. Ily körülmények közt a hátramaradásokat az ipar terén ne másba hanem csakis magunkba keressük. Reméljük hogy az új ipartörvény segíteni fog a bajon.

Itt volna szükség erélyes intézkedésre, és annak kimondása miszerint semmi féle tanonc sem szabadítható fel anélkül hogy a rendes és sikeres iskola látogatásról tanúságot tevő bizonyítványt fel ne mutasson.

A nagyméltóságú vallás és közoktatási és kereskedelmi ministeriumok tanodínkat ez évben is 700 frttal segélyezték

A jövő tanévben az ipariskola teljes lesz a mennyiben a műszaki osztály 2-ik éve is megnyílik. Alkalma lesz itten mindenkinek ki kellő előképzettséggel bír azokat megszerezhetni, melyek nélkül hazánk iparosai a szomszéd testvérországgal versenyezni képtelenek.

Számadás az 1876/7 évről.

B e v é t e l.

1876 Aug. 10.	1.) Egyenleg átvitele	256 frt. 13 kr.
	2.) Az egyletnek átadott birságok	293 frt. — kr.
	3.) Felvett kölcsön	400 frt. — kr.
	4.) Állami segély	700 frt. — kr.
	5.) Tagsági díjak	253 frt. — kr.
	6.) Felvételi és beiratasi díjak	30 frt. — kr.
	7.) Jutalmakra W Rupprecht urtól . .	10 frt — kr.
		1922 frt. 13 kr.
1877 Majus 24.	Egyenleg átvitele	416 frt. 60 kr.

K i a d á s.

1.) Az egyleti szolga díjazására	42 frt. — kr.
2.) Nyomatványokra	13 frt. 50 kr.
3.) A tagsági díjak beszédeseért ,	3 frt 20 kr.
4.) Bélyeg s más apró kiadás	6 frt. 83 kr.
5.) Tanári fizetésekre	1440 frt. — kr

6) Kiadások könyvek és tanszezekre	23 frt. — kr.
Egyenleg	476 frt. 60 kr.
	1912 frt. 13 kr.

Soprony 1877 majus 24-én.

Czeke Agost,
pénztárnok.

VIII.

Tanszergyűjtemények szaporítása.

1. Könyvtár.

A könyvtári jelentés a könyvtárnok úr betegsége folytán ez úttal elmarad (pótolni fogjuk a jövő értesítőben.)

2. A természettani szertár.

Vétel után beszereztek :

A Galilei-féle, a csillagászati, a földi távcsövek és az összetett nagyító mintája; De la Rive villanyos uszója; továbbá a fényődzési tünetmények magyarázásához a következő szerek: egy uranüveg kocka, uranüveg edény, kék és sárga üvegen baryum-platin-cyanurirás, üvegedény a vizes és szeszes oldatok fényődzési tünetményeinek kimutatására; egy csiga állvány; egy szekrény a különböző telepek elhelyezésére; 2 Leclanché elem.

3. Vegytani szertár.

Vétel után beszereztek :

Különböző készítmények.

4. Természetrajzi szertár.

Ajándék után :

1. Állatország:

Dr. Wallner I. urtól *Cervus capreolus. — Schwartz J. urtól *Canis familiaris v. americana. — Skrbek Károly V. osztály tanulótól *Anas acuta, *Sciurus vulgaris *Syrnium aluco, *Surnia passerina. — Wittmann III. osztály tanulótól *Mergus serrator, *Falco tinnureulus. — Brandlhofer I. osztály tanulótól *Rallus aquaticus (2 p.), *Cricetus frumentarius, *Falco pregrinus —, *Falco subbuteo, *Garrulus glandarius, *Coracias garrulus, *Pius medius. — Wiener, Spitzer, Bauer, Stessl, Kokas I. oszt. tanulóktól conchyliákat.

2. Növényország:

Wocher V. osztály tanulótól *Coccus pini által okozott kinövés. — A növénygyűjtemény részben megújított.

Vétel után :

*Canis vulpes, *Aquila imperialis *Fulica atra, *Vanellus cristatus, Accipenser huso.

3. Ásványország:

Jegec minták.

5. Földrajzi szertár.

Vétel útján :

Schia parelli Mayr: Carta d'Italia. — Lauschmann C.: Grossbritannien und Irland, Frankreich, Europa. — Az osztr. magyar birodalom. — Magyarország. — A magyar birodalom az új felosztás szerint. Egy fehérfalu pala-vászon tábla 1'5 m. hosszú, 1 m. magas, 1 db. körző 40 cm. hosszú.

6. Szabadkézrajz.

Vétel útján: 1 fehér fali pala-vászon tábla 1'5 m. □

Az összes a gyűjteményben levő hiányos darabok teljesen kicseréltek.

VIII.

A jövő tanév kezdetéről.

Az 1877—78-ik tanévre a nyilvános tanulók szabályszerű felvétele aug. 30. és 31-én és szept. hó 1., 2. és 3-ik napján történik. A fölveteli feltételei következők:

1. A reáliskola I-ső osztályába szabályszerűen csak oly tanuló léphet, ki a 9-ik évet betöltötte s 12 évvel nem idősebb, mely körülmény keresztlevél, illetőleg születési bizonyítvány alapján igazolandó. 12 évvel idősebb fiú fölvétele fölött a tanári testület határoz.

2. Minden az I-ső osztályba felveendő tanuló kivétel nélkül felvételi vizsgálatot tenni tartozik, melynek tárgyát a magyar nyelv, német ajkuakra nézve a német nyelv, a számtan és földrajz képezi.

Az ismerete mértékére nézve kívántatik:

A magyar nyelvből értelmes folyékony olvasás, az egyszerű bővített és összevont mondat, a név és birtokragok, beszédrészek, név- és igeképzők.

A német nyelvből csak oly német ajkuak vétetnek vizsgálat alá, kik magyarul nem tudnak; ezektől ugyanazon nyelvtani megfelelő ismeretek kívántatnak, mint a magyaroktól anyanyelvökre nézve.

A számtanból a tizedes számrendszer tudása 1000-ig, az egész számok és köz. törtek 4 alpművelete.

A földrajzból a földnek a naphoz való viszonyából eredő tümenyek, a föld alakja, mozgása, szélességi és hosszadági körök, a vizek, sziget, félsziget, föld és tengerszorosok ismerete; Magyarország fekvése, hegy- és vízrendszere.

A felvételi vizsgálatok a fölvetel napjain tartatnak délután.

3. A felsőbb osztályokba való felvétel a megelőző osztálynak sikeres végeztétől függ, és vagy arról tanuskodó nyilvános iskolai okmányok (bizonyítvány és értesítő), vagy ezek hiányában külön vizsgálat alapján történik. Ha ez okmányokból az következtethető,

hogy a felvétetni kívánó tanulónak előmenetelét azon osztályba, melybe felvétetni kíván alig remélhetni, akkor a tanári kar az illető növendéket felvételi vizsgálat alá veszi, sőt annak eredményéhez képest alsóbb osztályba is sorozhatja.

4. A bizonyítvány nélkül jelentkező tanuló rendszerint csak abból az osztályból bocsáttatik vizsgálatra, melybe koránál fogva helyezhető. A vizsgálat ily esetben írásbeli és szóbeli s oly módon tartandó, hogy a tanulónak a megelőzőtt osztályok összes tanulmányaiban való jártassága kellőleg kitűnjék. Az ily vizsgálat díja a tandíjon felül 10 frt az igazgató számára, és 5 frt minden tantárgyért, melyre a vizsgálat kiterjesztendő.

5. Minden tanuló a felvételre végzett tanulmányairól való bizonyítványaival személyesen, atyja, anyja vagy gyámja, illetőleg azoknak valamelyik külön megbízottja kíséretében tartozik az igazgatóságnál, és az illető osztály főnökénél jelentkezni. Azon szülők vagy gyámok, kik nem laknak az intézet helyén, gyermekük vagy gyámfiuk fölvételekor alkalmas helyettest kötelesek bemutatni, kire a házi felügyelet és nevelésre nézve kötelességüket és jogukat átruházzák, hogy a gondviselésére bízott tanulóra nézve az igazgatóság értesítését elfogadhassa. A más intézetekből jövő tanulók, ha a soproni állami főreáliskolában ezelőtt beiratva nem voltak, mint tanszer és könyvtár járulékot 2 frt 10 kr. fizetnek; ezenkívül tartozik mindenki az ifjúsági könyvtára 1 ftot, az értesítőre 50 krt, tintára 20 krt fizetni. Az egész évi tandíj 12 frt, melynek fele a beiratáskor, a második fele pedig február hóban lefizetendő. A tandíjmentesség elnyerésére vonatkozó kérvény szept. hó 20-ig az igazgatóságnál benyújtandó, ezen idő után a kérvények többé tekintetbe nem vétetnek. Azon szegény tanulók, kik folyamodás esetére időközben tandíjmentességet nyernek a lefizetett tandíjt visszakapják. A tandíj beszédésével Ulber Mátyás r. tanár van megbízva.

6. Az angol és latin nyelvért 10 frt, a gyorsírázatért 4 frt, énekért 2 frt, zeneért 10 frt fizetendő évenként, a vegygyakorlatokért havonként 2 frt.

7. Vidéki tanuló számára s z á l l á s e l ő b b n e m f o g a d h a t ó míg a szülők vagy megbízottjaik a szállásadó nevét az igazgatónál be nem jelentik.

Kérelem a t. c. szülők és helyetteseikhez.

Szükségesnek találok közölni, hogy a „középiskolai rendtartás“ 18. §. 9. bekezdésének értelmében, „minden büntetés alkalmazásáról a tanulók szülei vagy ezek helyettesei azonnal értesítendők.“ Ezen munka az osztályfők tiszte, kik a helyett, hogy mindig a szülőket vagy helyetteseiket a reáltanodába kérnék, többnyire levelezés útján végez-

ték ebbeli teendőiket. Miután az ilyenmü levelek a m. k. pósthivatal által ingyen nem szolgáltatnak kézhez, póstadijra pedig pénz nem áll rendelkezésre, azok csak birság mellett érik el rendeltetésök helyét.

Sajnálatos, hogy léteznek szülők, sőt léteznek az intelligentiához sorolandó szülők, a kik ama levelekre épen nem (ezek száma rendkívüli nagy), vagy nem illendően válaszolnak, vagy a mi még több, a levelet, melyre a „Sopróni állami reáltanoda“ mint feladó ki van jelölve, azon írásbeli megjegyzéssel küldik vissza, hogy „b é l y e g t e l e n ü l s b ü n t e t é s s e l n e m f o g a d t a t i k e l“, vagy „unfrankirte Briefe werden nicht mehr angenommen“ stb., minek következtében az illető osztályfő, azon kellemetlen helyzetbe jön, egyrészt a rendtartás 18. §-ának meg nem felelhetni, másrészt pedig azon hírt, hogy: N. N. tanuló már megint annyi meg annyi órát mulasztott igazolatlanul“, 6 krajcár árán megfizeti.

Felkérem a t. szülőket, hogy ez irányban is támogassanak bennünket, mert enélkül csakis a mi közös működésünk célja, az ifjuság nevelésének ügye szenved. Gyermekeikről való rendes értesítés úgy hiszem felér azon csekély, az egész éven át néhány krajcárt kitevő kiadással.

8. Évközben az iskolát fontos ok nélkül változtatni nem szabad; a felvétel azért csakis a változtatás okának fontos igazolása mellett oly bizonyítvány alapján érhető el, melyből kitűnik, hogy az illető az utolsó időig szabályszerűen látogatta az osztályt, melybe rendes tanúnak felvétetni kívánkozik.

9. Azon izr. vall. szülők, kik kívánják miszerint a tanév lefolyása alatti ünnepnapokon fiaik sem rajzoljanak, sem irjanak a beiratás alkalmából ebbeli kívánságaikat sajátkezüleg aláírva a beiratás alkalmával nyujtsák be az igazgatóságnak.

IX.

Az ifjuság érdemsorozata az 1876⁶/₇ tanév végén.

Rövidítések magyarázata.

Az előmenetel jellemzése. 1 — jeles. 2 — jó. 3 — elégséges. 4 — elégtelen.

A magaviselet jellemzése. 1 — jó. 2 — szabályszerű. 3 — rossz.

Rövidítések: öszt. — ösztöndijas. ism. — ismétlő. tdm. — tan-díjmentes. * — javításra engedélyt nyert.

1-ső a) osztály.

A tanuló neve, tandíjmentes, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	Erköcsi magaviselet	R e n d e s										Rend- kívüli
		t a n t á r g y a k										
		Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségtan	Mértan és m. rajz	Terményrajz	Szépírási	Testgyakorlat	
Ackerler Ferenc.	1	1	1	1	2	1	2	3	1	2	2	2
Bauer Antal.	1	2	2	2	2	1	2	3	2	2	3	2
Beran Vince.	1	2	2	3	3	2	3	3	1	2	2	
Berger Lajos.	2	1	4	3	4	4	4	4	4	3	3	
Berlakovics Pál.	2	3	4	3	4	4	3	4	3	3	4	
Bodánzky Gusztáv.	1	2	2	2	1	2	3	3	2	2	3	
Chramosta Sándor. *)	2	3	3	2	3	3	4	3	3	3	2	
Deutsch Otto.		k	i	l	é	p	e	t	t			
Faschinger Victor. *)	2	3	3	3	3	3	3	4	2	2	m.	
Feldmann Miksa. *)	2	1	2	2	2	1	3	4	1	2	4	
Fischer Hugo.	2	1	2	2	2	2	3	2	2	2	1	2
Forster Gusztáv.	2	2	2	2	1	2	1	2	2	2	1	2
Háckl György. *)	1	1	2	2	2	2	3	4	2	3	4	2
Infelder Henrik, tdm.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	3	
Jelentsik Vince.	1	1	1	3	2	2	3	3	2	2	3	
Jielek Károly.	1	2	2	1	1	1	2	1	1	2	3	
Karpellus József. *)	1	3	3	3	3	3	3	4	3	3	2	
Kokas Ferenc.	1	1	2	2	2	1	2	3	1	2	2	
Kokas József.	1	1	3	3	2	1	2	2	1	2	2	
Kolman Manó, tdm.	1	2	1	1	1	1	2	2	1	2	4	
Kohn Sándor.	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	
Kugler Károly.	1	2	3	2	2	1	3	3	2	3	3	
Kund Gyula.	1	3	1	1	2	1	1	1	2	2	2	
Locke Ágost. *)	1	2	2	3	3	2	3	4	2	3	1	
Maticsevits Sándor.	1	1	1	1	1	1	2	3	1	2	3	
Müller Sándor.	1	3	3	3	3	2	3	3	2	2	2	
Pergar Ferenc, tdm.	1	1	1	1	1	1	2	3	1	1	2	
Raidl Antal.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	
Rosenberger József.	2	1	3	3	2	1	3	3	2	2	2	
Rupprecht Kálmán.	1	2	3	3	3	2	3	3	3	3	2	
Sever Alfred.		k	i	l	é	p	e	t	t			
Spitzer József.	2	1	2	3	2	3	4	4	4	3	4	
Steszél Károly.	1	2	2	1	2	2	1	2	3	3	2	
Stiegler Lajos, tdm.	1	2	1	1	1	1	1	2	2	2	2	
Strodl János.	1	2	2	2	2	3	2	3	3	3	3	
Trinkl István.	2	2	4	4	3	3	4	4	4	3	m.	
Wiener Ferenc. *)	2	1	3	3	3	3	3	4	3	3	3	

I-ső b) osztály.

A tanuló neve, tandíjmentes, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	Erkölcsei magaviselet	R e n d e s										
		t a n t á r g y a k										
		Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Történelem	Számítan	Mértan és m. rajz	Ferményrajz	Sépirás	Testgyakorlat	Ének
Aranyos Ferenc	2	3	3	3	4	4	4	4	3	3	4	2
Beck Ede.	1	3	3	2	3	3	3	3	3	3	2	
Bereiter Samu.	k	i	l	é	p	e	t	t.				
Blasek Ágost.	1	1	2	1	1	1	1	2	1	2	3	
Brandlhofer Antal.	1	3	3	2	3	3	3	3	3	3	1	2
Breuer Gyula, tdm.	1	1	1	1	2	1	2	3	1	2	1	
Czeke Gustav.	1	3	3	2	2	3	3	3	2	3	2	
Deutsch Samu.	2	1	3	2	3	3	2	4	3	3	m.	
Farkas Antal.	1	3	3	3	4	4	4	4	4	3	4	
Fehr János.	2	3	2	3	3	3	3	3	3	4	2	2
Fodor Elek.	1	3	2	3	2	2	4	3	1	3	3	
Gregorits Jakab.	2	1	3	1	3	2	3	4	1	3	4	
Hagemann Ferenc, tdm.	1	1	2	1	2	1	1	2	1	2	4	
Hillebrand Károly.	2	3	3	3	3	3	4	3	3	3	3	
Juray Antal.	1	1	2	2	1	1	2	3	2	2	2	2
Kadnár Márton.	2	2	3	3	4	4	4	4	3	3	2	
Kindler Adolf.	2	3	2	2	3	2	1	3	2	2	1	
Kocsis János.	2	2	3	3	3	3	4	3	4	3	4	2
Kovács Mihály.	1	1	2	3	2	3	4	3	2	3	2	
Lehner Károly.	k	i	l	é	p	e	t	t.				
Mayer Béni.	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	3	2
Németh Zsigmond.	1	2	1	2	1	1	3	3	1	2	1	
Petresits József.	1	3	3	3	3	2	3	4	4	3	3	
Pfeiffer Vilmos.	1	2	2	2	2	2	2	3	1	2	3	
Pivon Manó.	k	i	l	é	p	e	t	t.				
Pratscher János.	1	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	
Rosenberg Miksa.	2	1	2	2	2	2	3	3	3	3	4	2
Rosenstingl Vilmos.	1	2	4	2	4	4	3	3	4	3	3	
Spitzer Gustav.	1	2	3	2	3	2	3	3	2	2	2	
Spur Géza, ism.	2	3	3	3	4	4	3	4	2	3	2	
Steinböck Gottfried.	1	3	3	3	3	3	3	3	4	3	2	
Schreuer György.	2	3	4	3	4	4	4	4	4	3	3	2
Szabó Antal, ism.	k	i	l	é	p	e	t	t				
Tertsch Géza.	1	3	3	3	1	1	4	3	2	3	3	2
Veláncsics István.	1	3	2	3	1	1	3	3	1	2	3	
Vogel István.	1	2	3	3	3	3	4	4	2	3	4	
Wrchovszky Nándor.	b	c	t	e	r							
Zeislinger Rezső.	1	2	3	2	3	3	3	3	4	3	2	

2-ik osztály.

A tanuló neve, tandíjmentes, ösztöndíjas vagy ismétlő-e ?	Erkölcsei magaviselet	R e n d e s													Rend- kívüli
		t a n t á r g y a k													
		Hutan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségian	Mértan és m. rajz	Terményrajz	Szabadkézi rajz	Szépírá	Testgyakorlat	Ének	Zene
Arnes Sándor.	2	1	2	2	2	2	2	3	3	1	3	3	3		
Babka Kálmán, ism.	1	3	4	3	2	3	4	3	3	2	2	3	1		
Bischitz Dávid.	1	1	1	1	1	1	1	2	3	1	2	3	2		
Berke Árpád.	1	1	1	1	2	2	1	1	2	1	2	2	2		
Bertalanffy Pál.	k	i	l	e	p	e	t	t							
Brunner Ede.	1	3	2	2	2	2	2	3	3	1	2	3	2		
Czégi István.	1	1	1	1	2	1	1	2	2	1	2	3	1		
Ferstl János, tdm.	1	1	2	2	3	2	2	2	2	3	3	3	3		
Friedrich Kálmán.	1	1	2	2	1	1	1	3	3	1	2	1	3	1	
Fürst Bernáth.	1	1	2	2	2	2	2	2	3	1	3	2	1		
Hoholin Gyula.	1	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1	3	1		
Horváth Jenő.	1	2	2	3	3	3	2	3	3	2	3	3	4	2	
Jielek Ferencz.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	
Kadnár Károly, tdm. öszt.	1	1	3	2	2	2	2	2	3	1	3	3	2		
Kerpl Ignác.	1	1	3	2	2	3	2	3	3	2	2	2	2		
Kremszner Sándor.	1	3	3	3	2	3	3	3	3	2	3	2	4		
Kund Ágost.	1	2	2	2	1	2	2	1	2	2	2	2	1		
Lankovics József.	1	3	2	3	4	2	3	4	4	1	3	3	3		
Machlup Mór, tdm.	1	2	2	3	3	3	2	2	3	3	3	3	2		
Meller Henrik.	1	2	3	2	3	3	2	4	4	3	4	3	3		
Mészáros Gyula.	1	1	1	2	2	1	1	2	2	1	2	3	2		
Nagy Pál.	1	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3	3	2		
Pfeiffer Conrád	1	2	2	2	3	2	2	2	3	2	1	2	3		
Pfeiffer Felix.	1	2	3	2	3	2	3	2	3	2	1	2	m.		
Pieler Ede.	k	i	l	e	p	e	t	t							
Pitroff Kálmán.	1	2	2	2	2	1	1	3	3	2	2	1	3		
Pongrácz Károly.	1	3	4	3	3	4	4	3	4	3	4	2	4		
Purth Adolf.	1	3	2	2	3	2	2	3	3	2	2	3	1		
Riedl Ágost.	2	3	4	4	4	4	4	3	4	3	3	3	3		
Singer Mór.	1	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	1	
Schlesinger Mayer.	1	1	3	2	2	2	2	3	3	2	4	3	3		
Schlögl János.	1	2	3	3	3	2	2	2	4	3	2	3	m.		
Schöll Mihály.	1	1	2	1	2	2	1	1	3	2	3	2	3		
Steiner Lajos.	1	2	3	3	3	3	2	2	4	2	4	2	4		
Steiner Sándor.	1	2	3	3	2	3	2	3	4	4	4	2	3		
Strobl János.	1	1	3	2	3	3	2	3	4	2	2	3	1		
Toepler Lajos.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3	3		

III-dik osztály.

A tanuló neve, tandíjmentes, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	R e n d e s												Rend- kívüli
	t a n t á r g y a k												
	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségtan	Mértan és m. rajz	Természettan	Szabadkézi rajz	Testgyakorlat	Ének
Bischitz Nándor.*	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2	4	3	
Bobleter Károly, tdm.	1	1	3	2	2	2	3	2	2	2	1	2	
Borcsiczky Zoltán.*	1	2	3	3	3	3	3	4	3	3	1	3	
Brandl Gustav.	1	2	4	4	4	4	4	4	3	3	3	2	
Czibulka Gustav, ism.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	
Deák Péter, öszt.	1	3	2	3	2	2	2	2	1	1	3	2	
Degel Gyula.	1	3	3	2	3	3	3	3	3	2	2	1	
Fialovszky László, öszt.	1	2	3	2	3	3	3	3	2	3	1	3	
Fischer David, dm.	1	1	1	1	1	2	1	2	3	2	3	1	2
Fischer Ernő.	1	2	4	3	4	3	4	2	3	3	1	3	
Füzy Zoltán.*	1	2	2	3	3	3	2	4	3	3	3	3	
Grünwald Gustáv, tdm.	1	2	2	2	1	1	2	3	2	2	2	2	
Heszy Béla.*	1	3	3	4	3	3	3	3	3	3	2	2	
Holzheim Károly.	1	2	3	3	3	1	3	3	3	3	1	2	
Kammerloher János.	1	2	4	2	3	4	4	3	4	4	3	4	
Kirschbaum Adolf.	2	1	4	3	4	4	4	3	4	4	3	3	
Koppányi Lajos.	1	1	2	2	2	2	2	2	2	3	1	1	
Krausz Miksa.	1	2	2	3	3	2	3	2	3	2	3	3	
Krump János.	1	1	3	2	3	2	3	3	3	3	3	m.	
Payer László.		k	i	l	é	p	e	t	t.				
Pollák Mór.	1	2	4	3	2	2	4	2	4	3	3	3	
Rösch Jenő.	1	1	2	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2
Schlaut Ödön.	2	2	3	3	2	2	3	2	4	3	4	2	
Schmiedl Károly.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Simonyi Kálmán.	1	3	4	3	4	2	3	4	3	3	2	m.	
Strausz Mátyás.	1	2	4	4	4	3	4	4	3	2	1	2	2
Széphegyi Sándor.	1	1	2	1	2	1	1	2	2	2	2	3	2
Sztrokay Szilard.	1	3	3	4	3	2	3	4	3	3	3	3	
Tiefenbach Pál.	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	m.	
Ullein Ferenc.	1	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3	2	
Veláncsics János.	1	1	2	1	1	1	2	2	1	1	2	2	
Wittmann Miksa.	1	1	2	2	3	2	3	2	3	3	2	2	1
Zehetner Károly.	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	m.	
Zügn Gustav.	1	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	1	

Összesen : 34

IV-dik osztály.

[illegible]

V-ik osztály.

A tanuló neve, tandíjmentes, ösztöndíjas vagy ismétlő-e ?	Erkölcsei magavisele-	R e n d e s														Kend- kívüli
		t a n t á r g y a k														
		Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségtan	Mértan	Természettan	Vegytan	Szabadkézi rajz	Testgyakorlás	Gyorsíras	Enek	Zene
Böhm Ferenc, tdm.	1	3	3	2	2	3	3	3	2	2	3	2	3	2		
Deutsch József.	1	1	3	2	2	2	3	2	3	2	3	2	3	3		
Füzy Béla.	3	2	3	3	3	3	3	4	4	3	3	2	3			
Füzy Kálmán.	3	2	3	3	4	4	3	4	4	3	4	3	3			
Grau Lajos.		k	i	l	e	p	e	t	t							
Kugler János.*	2	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3	2	4	1		
Mayer Dénes.	2	3	4	4	4	4	4	4	4	3	4	3	4			
Pap Elemér.*	1	3	3	3	2	3	2	3	3	2	3	2	3	3		
Ruchietti Kálmán.*	1	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1			
Skrbeck Károly.	2	2	1	2	1	1	1	2	1	1	2	1	4			
Solymossy László.	3	4	3	3	3	3	3	4	3	4	4	3	m.			
Steiner Albert.		k	i	l	e	p	e	t	t							
Sztrókay Lajos, ism.	3	4	4	3	4	3	3	2	4	4	4	4	4			
Wocher Lajos, ism.	2	3	4	3	4	3	4	4	3	3	4	2	2	3	2	
Összesen: 14																

VI-ik osztály.

[illegible]

Közlemények a vegytani laboratoriumból.

A vegytani munkálatok, melyek az 1876/7. tanévben a sopronyi állami főreáliskolán kivitettek a következők:

Egészségügyi elemzés 7, technikai elemzés 19, kútviz elemzés 2, pato-chemikus elemzés 8, ásványok meghatározása 37. Összesen: 73.

A felsorolt munkálatok*) kivitele ez évben is sokféle, akadályra talált, minők egy lepárló készülék és egy gorcsó hiánya, továbbá más, e helyen bővebben nem tárgyalható körülmények.

A vegytani elemzés tanfolyama kapcsolatban gyakorlati munkálatokkal, ez évben 8 hónapra terjedt ki. Tárgyát képezték: a vegyműveletek és kémszerek megismertetése; a kémszerek hatása a közéletben gyakrabban előforduló testekre; egyszerűbb testek (elemek, sók, savak stb.) vegytani elemzésének módszerei. Hetenkint 2 szabad délutánon 2—2 óra Egy-egy tanuló havonként 2 ftot fizetett, mely összegért a kémszerek rendelkezésére állottak. Az eredményt a következő táblázat tünteti fel:

A tanuló neve	mely osztályba járt	Igazolt elmaradások	Igazolatlan elmaradások	A munkálati órák száma	Eredmény
Károlyi Endre	VII.	2		116	jó
Kelényi Kálmán	"	—		120	jó
Bauer Mihály	VI.	1		118	elégséges
Hasenauer Ágoston	"	1		118	jó
Jahn József	"	—		120	jó
Koppmann Elek	"	3		114	elégséges
Rösch Frigyes	"	—		120	jó
Spitzer Vilmos	"	3		114	jó
Stuppacher Lajos	"	2		116	jó
Szeesődy Kálmán	"	1		118	jeles
Vaniss Lajos	január	kezdetén	engedély	lyel kima	radt
Wolf Ernő	VI.	3		114	jó
Zalka Zsigmond	"	1		118	jeles

Dr. Wallner Ignác,
r. tanár.

*) Minden munkálat díjaztatás nélkül vitetett ki — egy eset kivételével.

II. Statisztikai táblázatok.

1. A tanulók általános áttekintése.

I.		II. A tanu- lók száma		III. Vallásuk				IV. Nyelvi viszonyok (Minő nyelveket be- szélnek ?)				V. A szüleik polgári állása					VI. Elő- menetelők	
Osz- tály	Be- ira- tott	El- ma- radt	r. k.	h. h.	ág.h.	heb.	ma- gyar	ma- gyar né- met	német	ma- gyar ném. horv szláv	Ertelmi- ségi	Onálló ősterme- lők(föld- birtoko- sok s bér- lők)	Önálló kereske- dők s iparosok	Magán- tisztvise- lők	Szemé- lyes szol- gálatot tevők s munká- sok	Hala- dók	Is- mét- lők	
I. a	42	2	22	—	8	10	4	25	6	5	10	3	25	4	—	41	1	
I. b	38	4	22	—	6	6	8	24	—	2	2	2	24	6	4	36	2	
II.	44	3	22	—	9	10	2	32	7	—	7	2	29	3	3	43	1	
III.	34	1	18	—	8	7	—	33	—	—	11	4	19	—	—	30	4	
IV.	25	2	13	1	5	4	—	22	—	1	8	5	12	—	—	22	3	
V.	14	2	8	1	2	1	1	11	—	—	4	3	4	3	—	11	3	
VI.	29	1	17	—	5	6	3	25	—	—	14	4	8	3	—	29	—	
VII.	17	4	10	—	2	1	—	13	—	—	10	—	7	—	—	17	—	
VIII	7	—	2	—	3	2	—	7	—	—	3	1	3	—	—	6	1	
	250	19	134	2	48	47	18	192	13	8	69	24	131	19	7	235	15	

2. A tanulmányozás eredményeinek áttekintése

Tárgyak	Jó es				Jó es				Jó es				Jó es				Jó es				Jó es				Jó es				Jó es				Jó es							
	jó				jó				jó				jó				jó				jó				jó				jó				jó				jó			
	elég				elég				elég				elég				elég				elég				elég				elég				elég				elég			
I. a. oszt.				I. b. oszt.				II. oszt.				III. oszt.				IV. oszt.				V. oszt.				VI. oszt.				VII. oszt.				VIII. oszt.								
Vallás	16	13	9	3	10	8	15	—	17	12	12	—	10	15	7	—	8	9	2	1	2	3	5	2	12	9	7	—	3	2	8	—	2	4	1	—				
Magyar nyelv	10	13	12	3	3	10	18	2	6	15	14	5	3	9	14	7	1	6	9	6	1	—	7	4	7	6	12	3	2	1	9	1	2	3	2	—				
Német nyelv	11	10	16	1	5	13	15	—	7	17	14	2	6	8	15	4	3	9	6	1	—	3	8	1	8	9	8	3	1	6	6	—	2	3	2	—				
Francia nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	5	16	15	4	5	8	15	5	4	5	9	4	1	3	4	4	6	8	12	2	2	5	6	—	2	4	1	—				
Földrajz	10	14	12	2	6	7	14	—	9	14	15	2	6	13	11	3	3	7	7	5	1	1	8	2	10	8	9	1	4	4	3	2	2	4	1	—				
Történet	16	12	8	2	8	7	12	6	10	20	5	5	4	6	17	6	4	4	14	—	1	1	8	2	8	11	9	—	2	3	7	1	2	1	3	—				
Mennyiségtan	6	11	16	5	3	5	15	10	5	14	18	3	3	11	13	6	2	8	9	3	—	1	5	6	4	6	13	5	—	3	7	2	3	1	2	1				
Mértan	3	8	17	10	—	3	21	9	2	7	20	11	3	6	20	4	3	1	10	8	1	1	4	6	—	4	17	7	—	7	6	—	2	1	4	—				
Terményrajz	10	15	9	4	9	8	9	7	13	16	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	7	1	10	5	12	1	—	5	6	2	2	2	3	—				
Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	10	17	2	2	6	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	1	2	1	4	—				
Vegytan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	7	10	—	1	6	5	2	9	11	6	—	4	4	5	2	3	2	—				
Bölcsészet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	1	—					
Szabadkézi rajz	—	—	—	—	—	—	—	—	4	16	13	7	9	9	13	2	3	12	5	2	1	6	4	1	2	15	14	—	—	8	5	—	1	3	3	—				

